

Päivi Kuusirati-Parviainen

LAPSEN OSALLISUUS

Tarkastelussa kuntien varhaiskasvatuksen verkkosivustot

Kasvatustieteiden ja kulttuurin tiedekunta
Pro gradu-tutkielma
marraskuu 2025

TIIVISTELMÄ

Päivi Kuusirati-Parviainen: Lapsen osallisuus. Tarkastelussa kuntien varhaiskasvatuksen verkkosivustot
Pro gradu-tutkielma
Tampereen yliopisto
Kasvatuksen ja yhteiskunnan tutkimuksen maisteriohjelma, varhaiskasvatus
Marraskuu 2025

Tutkielmassa tarkastellaan kuntien varhaiskasvatuksen verkkosivustoilta rakentuvia kehyksiä ja sitä, millaisena lapsen osallisuus näyttäytyy kehysten kautta tarkasteltuna. Tutkimusaineistona on 20 suomalaisen kunnan varhaiskasvatuksen verkkosivustot. Tutkielman teoreettinen viitekehys rakentuu lapsen osallisuuden käsitteestä ja lapsen osallisuudesta tehdyistä tutkimuksista. Tutkielmassa hyödynnettiin myös Turjan lapsen osallisuuden moninaisuuden teoreettista mallia. Tämän laadullisen tutkimuksen aineiston analysointi toteutettiin Goffmanin kehysanalyysillä, joka soveltuu käytettäväksi mediatekstien tarkasteluun. Tutkielmassa tarkasteltiin myös verkkosivuilla olevia valokuvia.

Tutkimuksen tuloksena kuntien varhaiskasvatuksen verkkosivuilta rakentui neljä kehystä, jotka ovat pedagoginen kehys, hyvinvoinnin kehys, arvojen kehys ja hallinnollinen kehys. Tuloksissa on nähtävissä lapsen osallisuuden kuvausta, joka heijastelee aikaisemmin vallalla ollutta lapsuuden asemaa ja lapsen roolia. Toisaalta tutkimustulokset osoittavat, että erityisesti pedagogisen kehysten kautta lapsen osallisuus näyttäytyy varhaiskasvatusta ohjaavan lain ja asiakirjojen sekä YK:n lapsen oikeuksien mukaisena aktiivisena toimijuutena.

Tutkimuksen tulosten pohjalta voidaan todeta, että erityisesti pienten kuntien vastatessa vähimmäisvaatimukseen palvelun tiedottamisesta hallinnollisen kehysten ollessa keskeisessä osassa, lapsi ja lapsen osallisuus jäävät pääosin näkymättömiin. Eri kuntien varhaiskasvatuksen verkkosivuilla toistuvat sisällölliset asiat todentavat osaltaan kuntien kulttuurillisia tapoja kuvata varhaiskasvatusta ja lapsen osallisuutta. Tämä pitää sisällään vallan elementin kuvata lasta osin aktiivisena toimijana, kuitenkin toisaalta lapsen kasvuympäristön aikuisten keskinäisenä vuorovaikutuksena lapsen ollessa keskiössä passiivisena toimijana.

Tutkimuksen tulokset voivat toimia keinona pyrkimyksessä nostaa esille tiedostavaa ajatusmallia siitä, mitkä ja miten varhaiskasvatuksen kulttuurilliset kehykset vaikuttavat viestinnän asiasisällön laatimiseen. Kuntien olisi hyvä tarkastella verkkoviestintää jo olemassa olevan tiedottamisen näkökulman lisäksi myös lasten osallisuuden näkökulmasta ja lapsen oikeudesta olla aktiivinen toimija.

Avainsanat: varhaiskasvatus, lapsen osallisuus, verkkosivu, kehysanalyysi

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck -ohjelmalla.

ABSTRACT

Päivi Kuusirati-Parviainen: Children's participation. Examining the ECE websites of municipalities in Finland.
Master's thesis
Tampere University
Master's Programme in Educational Studies, Early Childhood Education
November 2025

The purpose of this study was to examine the frames constructed on municipalities' ECE websites and how children's participation appears in these frames. The research material consists of the early childhood education websites of 20 Finnish municipalities. The theoretical framework is based on the concept of children's participation. Turja's theoretical model of the diversity of children's participation was also used in this study. This study is qualitative in nature and uses analysis applies Goffman's frame analysis to the textual content of the websites. The study also examined the photographs on the websites.

The study results show that four frames emerged from the municipalities' ECE websites: the pedagogical frame, the well-being frame, the values frame and the administrative frame. The findings reveal descriptions of children's participation that reflect previously dominant views of childhood and the child's role. On the other hand, the results indicate that, particularly through the pedagogical frame, children's participation appears as active agency in accordance with the law and guiding documents of early childhood education, as well as the UN Convention on the Rights of the Child.

Based on the results, it can be concluded that when small municipalities primarily meet the minimum requirement for service information, with the administrative frame playing a central role, the child and their participation largely remain invisible. The recurring content on different municipalities' early childhood education websites partly demonstrates cultural ways of depicting early childhood education and children's participation. This includes an element of power in portraying the child partly as an active agent, while at the same time presenting the child as a passive agent within the interaction of adults in the child's growth environment.

The results can serve as a means to raise awareness of how cultural frames in early childhood education influence the drafting of communication content. Municipalities can examine their online communication not only from the perspective of information provision but also from the viewpoint of children's participation and their right to be active agents.

Keywords: Early Childhood Education, Children's participation, website, frame analysis

The originality of this thesis has been checked using the Turnitin OriginalityCheck service.

TEKOÄLYN KÄYTTÖ OPINNÄYTTEESSÄ

Opinnäytteessäni on käytetty tekoälysovelluksia:

- Ei
- Kyllä

Ilmoitukseni mukaan olen käyttänyt opinnäytteessäni tutkielmanprosessin aikana seuraavia tekoälysovelluksia:

Tekoälysovellusten nimet ja versiot:

Microsoft 365 Copilot

Käyttötarkoitus:

Tekoälyä on käytetty apuna tiivistelmän kääntämiseen englanniksi.

Otanta. Pyysin tekoälyä auttamaan otannan tekemisessä lukujen 1–308 välillä. Tekoäly luetteli sattumanvaraisesti 20 eri lukua, joita käytin aineiston kuntien valinnassa.

Osiot, joissa tekoälyä on käytetty:

Abstract

Luvussa 2.4 Aineiston valinta ja rajaaminen

Olen tietoinen siitä, että olen täysin vastuussa koko opinnäytteeni sisällöstä, mukaan lukien osat, joissa on hyödynnetty tekoälyä, ja hyväksyn vastuun mahdollisista eettisten ohjeiden rikkomuksista.

SISÄLLYSLUETTELO

JOHDANTO	6
1 LAPSEN OSALLISUUS	8
1.1 Lapsen osallisuus käsitteenä.....	9
1.2 Lapsen osallisuus tutkimuksessa.....	11
1.3 Lapsen osallisuuden malli.....	15
2 TUTKIMUSTEHTÄVÄ JA METODOLOGISET VALINNAT	18
2.1 Tutkimuksen tavoite ja tutkimuskysymykset.....	18
2.2 Tutkimuksen lähestymistapa	19
2.3 Aineistona mediateksti.....	21
2.4 Aineiston valinta ja rajaaminen	22
2.5 Kehysanalyysi	24
2.6 Kehysten rakentaminen aineistosta	27
3 TUTKIMUSTULOKSET	30
3.1 Osallisuus pedagogisessa kehyksessä.....	31
3.2 Osallisuus hyvinvoinnin kehyksessä.....	34
3.3 Osallisuus arvojen kehyksessä.....	36
3.4 Osallisuus hallinnollisessa kehyksessä.....	38
3.5 Valokuvat lapsen osallisuuden kuvaajana.....	39
3.6 Tutkimustulosten tarkastelu suhteessa Turjan (2020) malliin.....	41
4 POHDINTA	43
4.1 Tulosten yhteenveto ja johtopäätökset.....	43
4.2 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys.....	48
4.3 Tutkimuksen merkitys ja jatkotutkimusaiheet.....	49
LÄHTEET	51

JOHDANTO

Viimeiset vuosikymmenet ovat olleet aikaa, jolloin varhaiskasvatusta on tarkasteltu paljon sekä maailmanlaajuisesti että kansallisesti tieteellisen tutkimuksen ja poliittisen päätöksenteon näkökulmasta (Karila ym., 2017). Varhaiskasvatuksen painopisteiden muutos on nostanut esiin varhaiskasvatusta ensimmäisenä vaiheena elinikäisen oppimisen polulla (Karila ym., 2017). Painopisteiden muutos on korostanut myös lapsen oikeutta varhaiskasvatukseen sekä sitä, että lapsen osallisuus on tärkeä osa varhaiskasvatusta (Karila ym., 2017).

Turjan ja Vuorisalon (2022) mukaan lapsen osallisuus on kehittynyt kaikkein eniten varhaiskasvatuksen näkökulmasta tarkasteltuna viimeisten kahdenkymmenen vuoden aikana. Osallisuuden keskeisyyden linjaamiseen on vaikuttanut YK:n yleissopimus lasten oikeuksista (1989). Sopimuksessa edellytetään, että kaikilla lapsilla on oikeus ilmaista mielipide itseään koskevissa asioissa, ja ne tulee huomioida jokaisen lapsen ikä- ja kehitystaso huomioiden. Yleissopimus on pohjana myös varhaiskasvatusta ohjaavissa varhaiskasvatustalain (540/2018) ja opetushallituksen (myöhemmin OPH) laatimassa varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2022), mitkä ohjeistavat kansallista varhaiskasvatustamme.

Ohjaavissa säädöksissä osallisuus nostetaan esille lapsen aktiivisuutena ja kyvykkyytenä sekä kuvataan lasta omaan elämäänsä vaikuttavana toimijana (Varhaiskasvatustalain 540/2018; OPH, 2022). Lasten osallisuus esitetään keskeisenä tavoitteena varhaiskasvatuksen pedagogiselle toiminnalle (Sevón ym., 2021b). Viime vuosien aikana myös huoltajien ja lasten osallisuus ovat nousseet aiempaa tärkeämmäksi osaksi varhaiskasvatusta (Rantala ja Uotinen, 2022). Huoltajien ja lasten osallisuus ovat myös oleellinen osa inklusiivista varhaiskasvatusta (Viitala, 2022). Tieteellisen tutkimuksen näkökulmasta voidaan todeta, että yhteiskunnalliset ja tieteelliset kasvatusinstituutiot pitävät yllä vireää keskustelua lasten osallisuudesta ja sen merkityksestä (Stenvall, 2018).

Erilaisten medioiden, kuten verkkosivustojen kautta, ihmiset muodostavat käsityksiä organisaatioista ja yhteiskunnassa vallitsevista tilanteista (Seppänen & Väliverronen, 2024). Kuntalaiset etsivät usein tietoja palveluista kunnan verkkosivustosta, joka toimii kuntien tiedonvälityskanavana (Krogell-Magni, 2010). Huoltajien on todettu hakevan eniten tietoa varhaiskasvatuksesta kuntien varhaiskasvatuksen verkkosivuston kautta (Alasuutari ym., 2022). Median uutisointi liittyen varhaiskasvatukseen on havaittu olevan sekä positiivista että

negatiivista, joka voi vaikuttaa lasten vanhempiin sekä yleiseen kuvaan varhaiskasvatuksesta (Ranta & Sintonen, 2023).

Tässä tutkielmassa tarkastellaan kuntien varhaiskasvatuksen verkkosivustoilla rakentuvia kehyksiä ja sitä, millaisena lapsen osallisuus näyttäytyy kehyksissä. Kun verkkosivuja tarkastellaan kehysten avulla, voidaan saada huomionarvioista tietoa verkkosivujen viestinnällisestä sisällöstä ja lapsen osallisuuden rakentuvasta tai puuttuvasta kuvauksesta. Tämä voi osaltaan vaikuttaa verkkosivuilla vierailevien mielikuvaan ja käsitykseen lapsen osallisuudesta. Tutkielman aihe on yhteiskunnallisesti ajankohtainen lapsen osallisuuden ollessa keskeinen osa varhaiskasvatusta. Osallisuus varhaiskasvatuksessa onkin olennainen osa laadukasta varhaiskasvatusta ja keskeinen tekijä, joka tukee lasten kehitystä, hyvinvointia ja oppimista (Virkki, 2015; OPH, 2022). Aihe on myös henkilökohtaisesti ja ammatillisesti kiinnostava, sillä lapsen osallisuus on varhaiskasvatuksen opettajan työtä ohjaava arvo, pedagoginen tavoite sekä toimintatapa.

Tämä tutkielma rakentuu johdannon jälkeen tutkielman teoreettisesta viitekehyksestä eli lapsen osallisuuden ja toimijuuden käsitteistä sekä lapsen osallisuuden tutkimuksesta. Tutkimuksissa on huomioitu lapsen osallisuuden näkökulma liittyen varhaiskasvatuksen arjen käytäntöihin. Teoreettisessa viitekehyksessä nostetaan esille myös Turjan (2020) lapsen osallisuuden moninaisuuden mallia, mitä hyödynnetään lapsen osallisuuden tarkastelussa. Teoreettisen viitekehyksen jälkeisessä luvussa kuvaan tutkielman tekemisen prosessia. Tutkielmaprosessin kuvauksen jälkeen esittelen tutkielman tulokset aineistoesimerkkien avulla. Viimeisessä Pohdinta-luvussa teen yhteenvetoa tutkielman tuloksista sekä esittelen tutkielman johtopäätökset, avaan tutkielman luotettavuuteen ja eettisyyteen liittyviä seikkoja. Luvun lopuksi tuon esille ajatukseni jatkotutkimuksesta.

1 LAPSEN OSALLISUUS

Lapsen osallisuuden määrittely ja toteutuminen ei ole yksinkertaista. Sevón ja kumppanit (2021b; ks. myös Weckström, 2021; Kangas, 2016) toteavat, että lapsen osallisuuden toteutuminen näyttäytyy osittain haasteellisena. Kankaan (2016) ja Weckströmin (2021) mukaan varhaiskasvatuksen arjessa lapsen osallisuus voi jäädä retoriselle tasolle eli lasten osallisuus nostetaan esille tärkeänä arvona, avaamatta kuitenkaan mitä osallisuudella tarkoitetaan ja kuinka lapsen osallisuuden käytäntöjä toteutetaan tai miten lapsen osallisuus vaikuttaa lapsen kasvuympäristöjen arkeen. Sevónin ja kumppaneiden (2021b) mukaan lasten osallisuutta esitetään erilaisissa puhetavoissa tavoittamattomana normina. Heidän mukaansa lasten osallisuudesta puhutaan usein tärkeänä asiana, mutta käytännössä se ei välttämättä toteudu puheiden kanssa samansuuntaisena. Tällä tarkoitetaan sitä, että aikuiset hallitsevat, miten ja missä lapset saavat osallistua, vaikka ihanteena olisi, että lapset voisivat toimia täysivaltaisina yhteisön jäseninä.

Tutkimalla verkkosivuja voidaan tarkastella, kuinka verkkoviestinnän keinoin tuodaan esille kuntien varhaiskasvatuksessa lapsen osallisuutta sekä siihen liittyviä arvoja ja toimintatapoja. Varhaiskasvatuksen verkkosivustoihin liittyvää kasvatustieteellistä tutkimusta on tehty niukasti. Tehdyissä tutkielmissa kuntien verkkosivustoilta on noussut esille lapsen osallisuuden näkökulma. Sommers-Piironen (2012) on tutkinut kuntien varhaiskasvatuksen verkkosivustojen aloitussivujen varhaiskasvatuspuhetta Pro gradu-tutkielmassaan, joka tuotti tietoa varhaiskasvatuksen sosiaaliin käytäntöihin liittyvistä puhetavoista. Tuloksissa oli havaittavissa perinteistä, varhaiskasvatusta ohjaavien asiakirjojen tuottamaa puhetta, jossa lapsi ja lasten ääni ei ole vahvasti esillä. Tutkimuksessa tuotiin esille, että lapsi on näkyvänä pääosin verkkosivujen valokuvien kautta.

Laitinen ja Markkanen (2018) ovat tutkineet kuntien varhaiskasvatuksen verkkosivustoja Pro gradu-tutkielmassa, jossa tutkittiin sisällönanalyysin ja temaattisen analyysin keinoin lapsen varhaiskasvatuksen aloitusta. Tuloksissa nousi esille vahva tunne perheistä ja lapsista välittämisestä. Tutkimuksen tuloksena havaittiin, että kuntien verkkosivuilla oli vaihtelua, miten varhaiskasvatuksen aloitus oli esillä ja siitä, miten asiasta viestittiin.

Tutkin kandidaatin tutkielmassa (Kuusirati-Parviainen, 2024) Pirkanmaan kaupunkiseutukuntien lapsen tukeen liittyviä kuntien varhaiskasvatuksen verkkosivuja. Tutkielman tuloksissa nostetaan esille huomionarvoisena havaintona, että vaikka lapsen

osallisuus on lapsen tukeen liittyen vahva lähtökohta, ei lapsen osallisuus tule kuntien lapsen tukeen liittyvillä verkkosivuilla samansuuntaisesti esille.

Edellä esille nostetut tutkielmaan liittyvät asiat alustavat tämän tutkielman teoreettista viitekehystä, joka rakentuu lapsen osallisuuden käsitteestä ja siihen liittyvästä tutkimuksesta, mitä käsittelen seuraavaksi. Lapsen osallisuuteen käsitteenä liittyy oleellisesti myös toimijuus. Käyn ensin läpi lapsen osallisuuden ja toimijuuden käsitteitä ja sen jälkeen osallisuutta käsitteleviä tutkimuksia. Lopuksi esittelen myös Turjan (2020) laatimaa lapsen osallisuuden moninaisuuden teoreettista mallia.

1.1 Lapsen osallisuus käsitteenä

Voidaan todeta, että lapsen yhteiskunnallisessa roolissa ja ihmisoikeuksissa on ollut havaittavissa selkeä muutos viimeisten vuosikymmenien aikana. Stenvall (2018) esittää, että suuntaus on vaikuttanut siihen, miten lapsiin suhtaudutaan. Hänen mukaansa tämä ilmiö on ollut nähtävissä niin maailmanlaajuisesti kuin meillä valtakunnallisesti. Kun peilataan historiaa taaksepäin, lapsi ja lapsuuteen liittyvien asioiden tarkastelu tapahtui pitkälti aikuisten ja aikuisuuden näkökulmasta (Alanen, 2009). Aikaisemmin lapsen roolina on ollut olla passiivinen, aikuisten asioiden ja päätösten teon kohde (Turja & Vuorisalo, 2022).

Lapsi ja lapsuus sekä lapsen osallisuus käsitteinä heijastavat aina kulloistakin aikaa ja kulttuuria, ja niiden tulkintaan vaikuttaa myös se, miten ja millä tavoin lapset voivat osallistua yhteiskunnassamme (Virkki, 2015; Alanen, 2009; Roos, 2015; Weckström, 2021). Turjan (2020) mukaan lapsen ja lapsuuden tarkastelun muutokseen on vaikuttanut yhteiskunnallisessa lapsuudentutkimuksessa lasten näkeminen aktiivisina ja osaavina toimijoina. Hän muistuttaa, että lapsen ollessa aktiivinen ja osaava toimija, hän rakentaa ymmärrystään vuorovaikutuksessa erilaisten kasvu ympäristöjen kanssa. Tämä näkökulma linkittyy sosiokonstruktivistiseen ja sosiokulttuuriseen käsitykseen lapsesta oppijana ja kehittyvänä yksilönä (Turja, 2020).

Muutos lapsen toimijuudessa on vaikuttanut myös tutkimuksen näkökulmien laajentumiseen. Sekä Alanen (2009) että Virkki (2015) muistuttavat, että aikaisemmin lasta yhteiskunnallisena ilmiönä tutkittiin vähän. He muistuttavat, että vähäinen tutkimus johtui lapsen lähes olemattomasta toimijuuden näkökulmasta. Toimijuuden ja osallisuuden käsitteet nousivat varhaiskasvatuksen käsitteistöön 1980-luvulla (Virkki, 2015).

Osallisuuteen liittyy kiinteästi lapsen toimijuuden käsite. Osallisuus voidaan käsittää pedagogisena vastauksena siihen, miten toimijuutta toteutetaan (Turja & Vuorisalo, 2022) ja toimijuutta voidaan määritellä lapsen arjessa välittömiä seurauksia tuottavana sosiaalisena toimintana (Turja & Vuorisalo, 2022) Toimijuus on läsnä lapsen päivittäisissä toiminnoissa ja

elämään vaikuttavissa kasvuympäristöissä (Venninen ym., 2014; Virkki, 2015; Kataja, 2014). Turjan ja Vuorisalon (2022) mukaan toimijuus muodostuu lapsen valmiuksista toimia kasvuympäristöissä. He muistuttavat, että valmiuksiin vaikuttaa aina lapsen ikä ja kehitys. He esittävät, että toimijuuteen liittyy myös lapsen kyvykkyys tehdä itsenäisiä valintoja sekä lapsen aktiivinen toimiminen kasvuympäristöissä.

Lasten ja nuorten osallisuutta ja osallistumista sekä heidän mahdollisuuttaan vaikuttaa yhteiskunnassa on pyritty edistämään 2000-luvun alusta (Nivala & Ryyänen, 2013). Yhtenä lapsen asemaa ja osallisuuden mahdollisuuksia edistäneenä asiana voidaan nimetä 1900-luvun lopussa laaditut yhteiskunnalliset sopimukset. Lapsen osallisuuden ja ihmisoikeuksien muutoksen yhtenä käännekohtana voidaan pitää osaltaan vuonna 1989 laadittua YK:n lapsen oikeuksien sopimusta (1989). Suomessa Yleissopimus lapsen oikeuksiin (60/1991) liittyen ratifioitiin kaksi vuotta YK:n sopimuksen laatimisen jälkeen. Sopimus, erityisesti artikla 12, on vahvistanut lapsen kuulemisen ja osallisuuden merkitystä yhteiskunnassamme (Turja & Vuorisalo, 2022).

Suomalaista varhaiskasvatusta tällä hetkellä ohjaavat varhaiskasvatusturva- ja varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2022) pohjautuvat myös edellä mainittuun sopimukseen. Näissä varhaiskasvatusta ohjaavissa säädöksissä ja asiakirjoissa osallisuus nostetaan esille tarpeena selvittää lasten mielipide ja toivomukset sekä ottaa ne huomioon iän ja kehitystason mukaisesti. Asiakirjoissa lapsi nähdään myös aktiivisena varhaiskasvatuksen suunnittelijana ja arvioijana. Osallisuus tuodaan esille yhtenä varhaiskasvatusturvan arvoperustana tasa-arvon, yhdenvertaisuuden, syrjimättömyyden, moninaisuuden arvostamisen ja yhteisöllisyyden kanssa (varhaiskasvatusturva- ja varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022; OPH, 2022).

Osallisuuden määrittely ei ole yksinkertaista, koska sen määrittelyyn vaikuttaa kulloisenkin määrittelijän näkökulma tai lähestymistapa (Turja, 2011; Isola ym., 2017; Leinonen, 2014). Turjan (2011) mukaan lapsen osallisuuteen liittyy myös aikuisen ja lapsen välinen valtasuhde. Hän toteaa, että lapsen osallisuus näyttäytyy vahvimillaan lapsen ja aikuisten välisenä yhteistoiminnallisuutena ja dialogina. Lapsen osallisuutta voidaan lähestyä myös lasten oikeutena osallistua heitä koskeviin päätöksiin ja vaikuttaa elämäänsä eri osa-alueilla (Turja & Vuorisalo, 2022). Turja ja Vuorisalo (2022) sekä Kinnunen (2021) määrittelevät osallisuuden lapsen aktiivisena toimintana ja kehityksenä, mihin vaikuttaa ihmisten keskinäinen vuorovaikutus sekä lapsen mahdollisuus vaikuttaa kasvuympäristöissä. Kasvuympäristöjä ovat esimerkiksi koti ja päiväkotitoiminta. Edellä mainitulla määrittelyllä on yhteys Vygotskin ja Piagetin oppimisen teorioihin, jotka ovat vaikuttaneet paljon nykyiseen oppimiskäsitykseen lapsesta kokijana ja oppijana sekä niiden kiinteästä yhteydestä ihmisten keskinäiseen vuorovaikutukseen (Virkki, 2015).

Osallisuus ei ole siis vain lasta itseään koskettava oikeus, vaan siihen yhdistyy yhteisöllisyyden ja vuorovaikutuksellisuuden elementit (Sevón ym., 2021b; Weckström, 2021). Leikki, lasten valinnanvapaus ja valta päättää asioista, ovat keskiössä lapsen osallisuudessa varhaiskasvatuksen arjessa (Virkki, 2015; Kyrönlampi & Uitto, 2022). Voidaan todeta osallisuuden kytkeytyvän myös vaikutusmahdollisuuksiin, itsemääräämisoikeuteen ja mahdollisuuteen olla osa yhteisöä erilaisten vuorovaikutussuhteiden myötä (Virkki, 2015; Ylikörkkö, 2022). Leinonen (2014; ks. myös Stenvall, 2018; Turja, 2020) korostaa, että lapsen osallisuuteen liittyy kiinteästi lapsen muodostama tunnekokemus erilaisista hetkestä, ei niinkään aikuisten näkökulmasta asetettu osallisuus tai pelkkä osallistuminen johonkin asiaan.

1.2 Lapsen osallisuus tutkimuksessa

Lapsen osallisuudesta on tehty useita tutkimuksia viimeisen kymmenen vuoden aikana. Virkin (2015) väitöstutkimus kuvaa ja avaa ymmärrystä lasten toimijuuteen sekä osallisuuteen. Tutkimuksen teoreettinen viitekehys perustuu Härkösen kehittämään varhaiskasvatuksen pedagogiseen systeemiteoriaan ja sen malleihin. Virkki (2015) esittää, että lasten osallisuus on riippuvaista päiväkodin toiminnassa muodostuvasta toimijuudesta. Hän kehitti tutkimuksessaan mallin, jossa lasten toimijuus ja osallisuus jäsenyivät neljän lomittuvan ulottuvuuden kautta. Tutkimuksessa jäsennetään tutkimuksen mallia niin, että lapset voivat näyttäytyä ulottuvuuksissa kasvattajien toiminnan kohteina, ympäristön ohjaamina toimijoina, yhdenvertaisina vuorovaikutuskumppaneina sekä omaehtoisina ja aktiivisina toimijoina. Hän esittää, että osallisuuden aste vaihtelee kunkin ulottuvuuden mukaan.

Virkki (2015) nostaa tuloksissaan esille, kuinka tärkeää varhaiskasvatuksessa työskentelevien on tiedostaa laajasti lapsen osallisuus kokopäiväpedagogiikkaa koskevissa asioissa. Hänen mukaan leikki, arjen toiminnan suunnittelu yhdessä lasten kanssa ja retket, ovat osa tällaisia kokopäiväpedagogisia asioita. Hän muistuttaa, että kun peilataan varhaiskasvatuksen kokopäiväpedagogiikkaa lasten osallisuuden näkökulmasta, on tärkeää, että lapset ovat osallisina ja kiinteästi sidoksissa omaan elämäänsä, omaan itseensä ja kasvu ympäristön yhteisöön. Kettukangas ja Härkönen (2020) tuovat samansuuntaisesti esille varhaiskasvatuksen arjen koko päivän tarkastelun tärkeyden lasten osallisuuden näkökulmasta. He käyttävät käsitettä varhaiskasvatuksen perustoiminnot kuvaamaan varhaiskasvatuksen arjessa päivittäin toistuvia hetkiä. Heidän mukaansa perustoimintojen näkökulmasta osallisuus alkaa rakentua päiväkotiin tultaessa lapsen ja työntekijän välisessä vuorovaikutuksessa ja lapsen ajatuksista, jotka suuntautuvat lapsen omaan toimintaan.

Kettukankaan ja Härkösen (2020) mukaan perustoimintoihin liittyvänä asiana ja lapsen osallisuuden näkökulmasta tarkastellen, on tärkeää suunnitella etukäteen pukeutumis- ja riisuutumistilanteet, jotta lapsilla olisi mahdollisuus harjoitella omatoimisesta vaatteiden ottamista naulakoista ja vaatteiden pukemisen harjoittelua tarpeen mukaisesti työntekijän avustuksella. Heidän mukaan pukeutumistilanteiden ennakkoon tehdyn suunnittelun myötä on mahdollista pohtia lasten kanssa säänmukaista vaatetusta ja omaa toimintaa ulkoilun aikana, mikä tukee lapsen osallisuutta. Lapsen osallisuutta ulkoilussa voi edesauttaa tai estää turvallisuuteen liittyvät säännöt (Venninen ym., 2014) sekä työntekijöiden aktiivinen ja pedagoginen toiminta ulkoilun aikana (Kettukangas & Härkönen, 2020).

Kettukangas ja Härkönen (2020) nostavat esille olennaisena osana perustoimintoihin liittyen myös ruokailemisen ja lepoetken. Heidän mukaan ruokailussa lapsen aloitteisiin ja eleisiin sensitiivisesti vastaaminen, sekä työntekijän lämmin ja kiireetön läsnäolo että vuorovaikutus lasten kanssa, luovat lapsen osallisuudelle tilaa. He mainitsevat lepoetkiin liittyen lapsen osallisuuden mahdollistamisen keinoiksi lepoetkien suunnittelun, satujen ja lepoetken musiikin valinnan yhdessä lasten kanssa. Lisäksi he korostavat lapsen yksilöllisen huomioimisen tärkeyttä osana lapsen osallisuutta myös lepoetkillä. Heidän mukaan lapsen yksilöllisen huomioimisen tapoina lepoetkellä toimii lapsen silittely ja peittely sekä työntekijän ja lapsen keskinäinen tilannekohtainen vuorovaikutus.

Weckström (2021) selvittää tutkimuksessaan tapoin, millä voidaan vahvistaa toimintatapoin lasten osallisuuden edistämiseksi varhaiskasvatuksen arjessa. Tutkimuksessaan hän loi mallin sosiaalisesti kestävästä osallisuudesta, jonka avulla voidaan kehittää varhaiskasvatuksen toimintakulttuuria. Hänen mukaan erilaiset elementit rakentavat sosiaalisesti kestävästä toimintakulttuuria, joiden painopiste on erilainen riippuen mitä tehdään ja milloin toimitaan sekä minkä ikäisten lasten kanssa työskennellään. Hän toteaa, että sosiaalisesti kestävästä osallisuuden toimintakulttuurin mukaisesti toimiminen edellyttää tietoisuutta ja kauaskantoista toimimista osallisuuden vahvistamiseksi. Tällä tavoin toimittaessa osallisuus tulee näkyväksi varhaiskasvatuksen arjessa pedagogisissa ratkaisuisissa sekä lasten ja päiväkodissa työskentelevien keskinäisissä suhteissa ja päivittäisissä valinnan hetkissä (Weckström, 2021).

Arvola (2021) hyödyntää Bronfenbrennerin ekologista teoriaa tutkiessaan eri kieli- ja kulttuuritaustaisia lapsia varhaiskasvatuksessa. Hän selvitti, miten kansallinen varhaiskasvatuksemme tukee eri kieli- ja kulttuuritaustaisten lasten osallisuutta ja oppimista. Hän esittää tuloksissaan, että eri kieli- ja kulttuuritaustaiset lapset tarvitsevat tukea kiinnittyessään varhaiskasvatuksen toimintakulttuuriin sekä oppiessaan sosiaalisia taitoin ja kieltä. Tuloksissa nostetaan esille myös se, että eri kieli- ja kulttuuritaustaisilla lapsilla on lasten osallisuudessa ja leikkiin liittymisessä enemmän haasteita verrattuna suomenkieltä

käyttäviin lapsiin (Arvola, 2021). Leikin näkökulma nostetaan esille myös Kyrönlammen ja Uiton (2022) tutkimuksessa. He esittävät, että lasten leikki on osallisuuden kannalta merkittävää. He tuovat esille osallisuutta osittain jännitteisenä ilmiönä. He nostavat tuloksissaan myös kasvattajat keskeiseen rooliin leikin resurssien mahdollistajana sekä itse leikkiin osallistujana.

Sevón ja kumppanit (2021a; 2021b) tutkivat lasten oikeuksien ja osallisuuteen liittyviä opiskelijoiden ja ammattilaisten puhetapoja kasvatusalalla diskurssianalyysin keinoin sekä osallisuuspuheeseen liittyviä jännitteitä kehystäen. Puhetapoja koskevassa tutkimuksessa tuodaan esille, kuinka lasten osallisuus tulisi sisällyttää osaksi toimintakulttuuria, pedagogiikkaa ja arjen toimintatapoja sekä työntekijöiden että lasten kanssa yhdessä. Sevón ja kumppanit (2021b) nostavat käsitteenä esille osallisuuspedagogiikan, joka on lasta kunnioittavaa sekä heidän mielipiteensä päivittäin ja pitkällä aikavälillä huomioivaa toimintaa.

Sevón ja kumppanit (2021a) muistuttavat, ettei osallisuuden edistäminen ole valinnaista, vaan sille on vahva lainsäädännöllinen perusta. He tuovat esille, että osallisuuden toteutuminen vaatii vahvaa pedagogista ajattelua, jonka kautta tarkastellaan varhaiskasvatuksen toimintakulttuuria. He esittelevät tutkimuksessaan rakentuneita kehyksiä, jotka voivat toimia työkaluna varhaiskasvatuksen toimintakulttuurin tietoisessa tarkastelussa koskien aikuisten valta-asemaa ja demokraattista lapsikäsitystä sekä pedagogista osaamista, joka edistää kaikkien lasten yhdenvertaista osallisuutta.

Kangas (2016) on tutkinut lasten osallisuutta kehittyvänä ja dynaamisena osana lasten sosiaalista ympäristöä. Hän tarkasteli varhaiskasvatuksessa työskentelevien käsityksiä lasten osallisuuden toteutumisesta päivittäin tapahtuvassa pedagogisessa vuorovaikutuksessa lasten kanssa. Tutkimuksen teoreettisessa viitekehysessä hyödynnetään Shierin (2001) viidestä tasosta muodostuvaa osallisuuden polkua. Kangas (2016) tuo esille, että lasten näkemysten kuulemista sekä lasten kehittyvien vaikuttamistaitojen edistämistä pidetään tärkeänä. Hän toteaa, että lasten osallistuminen asioista päättämiseen, oman oppimisensa suunnitteluun ja ohjaamiseen sekä pedagogisiin prosesseihin oli vähäistä. Myös varhaiskasvatuksessa työskentelevät havaitsivat esteitä lasten osallisuuden tukemiseen liittyen. Hänen mukaansa osallisuuden esteet ovat sekä institutionaalisia että rakenteellisia. Ne liittyvät työntekijöiden ammatilliseen osaamiseen ja varhaiskasvatuksessa työskentelevien käsityksiin osallisuuteen liittyvistä lasten taidoista. Kangas ja myös Ylikörkkö (2022) haastavat varhaiskasvatuksessa työskenteleviä refleктоimaan omaa toimintaansa suhteessa lapsen osallisuuteen.

Lapsen osallisuuden toteutumista pedagogisessa toiminnassa on tutkittu ja havaittu asioita, jotka tukevat sen onnistumista tai estymistä (Sevón ym., 2021; ks. myös Weckström, 2021; Stenvall, 2018; Leinonen, 2014). Sevónin ja kumppaneiden (2021b) mukaan

osallisuuden toteutumisen esteenä voi olla varhaiskasvatuksessa työskentelevien kesken epäselvä osallisuuden teoreettinen määrittely, työyhteisön puutteelliset tiedot aiheesta ja osallisuutta tukevista käytännöistä. He nostavat esille myös yhteisten toimintatapojen vähäisyyden ja varhaiskasvatuksen arjen haastavat henkilöstöresurssit osallisuuden esteiden syyksi. Roosin (2015) mukaan varhaiskasvatuksen arjen toiminnoissa ja varhaiskasvatusta koskevissa keskusteluissa lapsen osallisuus ja toimijuus ovat läsnä, lapsen ääni ei välttämättä kuitenkaan pääse esille varhaiskasvatuksen arjen päivittäisissä käytännöissä.

Venninen kumppaneineen (2014) nostaa esille, että osallisuutta tukevan toimintakulttuurin rakentamisessa on keskeistä varhaiskasvatuksessa työskentelevien osaaminen, varhaiskasvatuksen organisointi ja osallisuutta tukeva työyhteisön toimintakulttuuri. Sevónin ja kumppaneiden (2021b) mukaan lasten kanssa työskentelevien tulee tietää varhaiskasvatusta ohjaavan lain sisältö, kehittää uusia toimintatapoja sekä perehtyä osallisuuteen liittyvään tutkimustietoon. He korostavat näiden toimivan keinoina mahdollistaa lapsen osallisuus varhaiskasvatuksessa.

Sevón ja kumppanit (2021a) ja Arvola (2021) muistuttavat, että tärkeä ja olennainen asia varhaiskasvatuksen arjessa, on työntekijöiden ymmärrys lapsista yksilöllisinä ja heterogeenisena ryhmänä. Heidän mukaan tämän asian ymmärtäminen auttaa työntekijöitä refleктоimaan osallisuutta ja sen toteutumista esimerkiksi eri-ikäisten, kieli- ja kulttuuritaustaisten sekä lasten tarpeiden, kuten tuen tarpeiden, lähtökohdista käsin.

Ylikörkkö (2022) esittää, että varhaiskasvatuksen arjessa keskeistä lapsen osallisuudessa on se, että lapsi saa päättää osallistuuko hän yhteiseen toimintaan. Siihen liittyen hän nostaa esiin oleellisena, että työntekijät arvioivat varhaiskasvatuksen toimintakulttuuria ja lapsen osallisuutta, lapsen osallistumisen vapaaehtoisuudesta keskustellen ja omaa toimintaansa sen suhteen. Hän nostaa esille, että kasvuympäristöjen, kuten varhaiskasvatuksen, osallisuuden keskiössä on lapsen yksilöllinen ja arvostava kohtaaminen. Hän toteaa sen näyttäytyvän varhaiskasvatuksen arjessa niin lapsen ja työntekijän välisissä, että lapsiryhmän ja työntekijöiden keskinäisissä vuorovaikutuksen hetkissä.

Turja ja Vuorisalo (2022) nimeävät varhaiskasvatuksen arjesta neljä perusedellytystä, jotka edesauttavat osallisuuden toteutumisessa. Niistä ensimmäinen on lapsen ja muiden ihmisten yhteinen kieli sekä toisena työntekijöiden riittävä tieto osallisuudesta tai kulloisestakin tilanteesta. Kolmantena he mainitsevat lapsen mahdollisuus käyttää varhaiskasvatuksessa erilaisia materiaaleja ja välineitä omatoimisesti, sekä viimeisenä kohtana lapsen myönteinen tunnetila, itseluottamus ja luottamus varhaiskasvatusyksikössä työskenteleviin ja vertaisiin henkilöihin.

Leinosen (2014) mukaan lasten osallisuus toimii pohjana ja työvälineenä, joiden pohjalta pedagogiikkaa ja tavoitteita toteutetaan. Hän tuo esiin, että varhaiskasvatuksessa työskentelevien näkökulmasta, oppimisympäristön suunnittelu ja toteuttaminen ovat keskeisiä lapsen osallisuutta tarkasteltaessa. Lapsen osallisuutta voidaan tarkastella kolmella tavalla, jotka ovat hyödynnettävissä varhaiskasvatuksen arjen toiminnoissa ja käytännöissä: osallisuus työvälineenä, osallisuus demokraattisena kasvatuksena ja osallisuus sosiokulttuurisena oppimiskäsityksenä (Leinonen, 2014).

Leinonen (2014) muistuttaa, että osallisuus demokraattisena kasvatuksena käsittää lasten omien oikeuksien ja mahdollisuuksien tiedostamisen ja varhaiskasvatuksen arjessa harjoittelun. Hän tuo myös esiin, että näitä taitoja voidaan harjoitella varhaiskasvatuksen arjen moninaisissa leikki- ja vuorovaikutustilanteissa. Hän nostaa esille sen, kuinka tärkeää on opettaa lapsille heidän oikeuksiaan ja sitä, miten niitä voi mahdollistaa ikä- ja kehitystasoisesti sopivin keinoin lapsen arjessa. Kansallisen arviointikeskuksen (2022) mukaan yhdenvertaisuuden sekä inklusiivisuuden avaaminen ja reflektointi varhaiskasvatuksessa lasten iän ja kehityksen näkökulmasta, on keskeistä lapsen osallisuuden toteutumisessa.

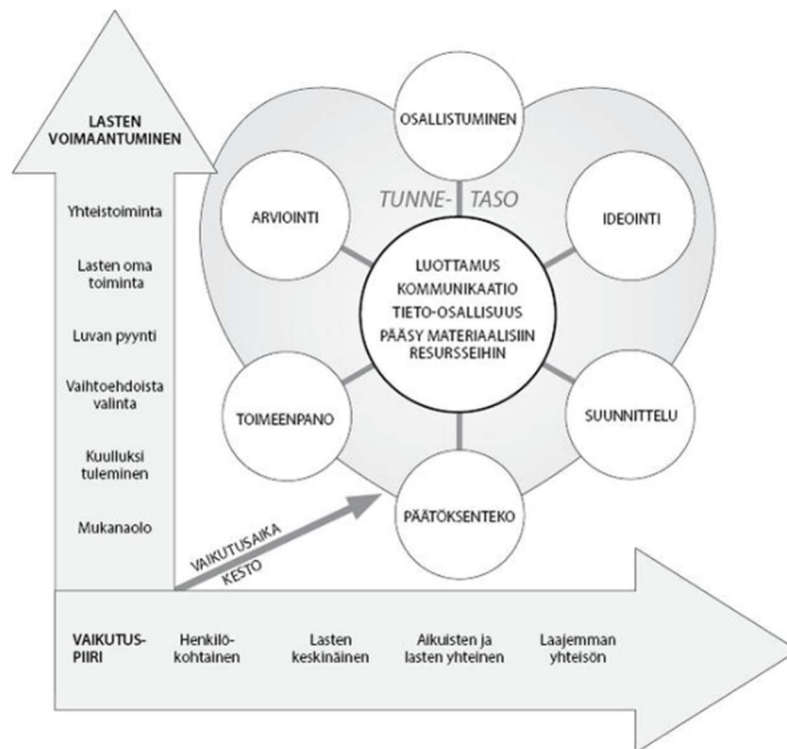
Leinonen (2014) toteaa osallisuuden sosiokulttuurista oppimiskäsitystä tukevana toimintana kattavan oppimisen vuorovaikutteisuuden, joka on kulttuurillisesti yhteydessä eri kasvuympäristöihin ja lapsen ympäröivään maailmaan. Tähän liittyen hän avaa kulttuurin sisältävän yhteiskunnassa ja ajassa vallitsevat arvot, normit ja käsitykset yhteiskunnasta. Ne vaikuttavat lapseen eri kasvuympäristöissä eli kodissa ja päiväkodissa toimivien henkilöiden käytöksen, puheen ja viestinnän kautta. Lisäksi hän mainitsee esimerkkinä kuntien varhaiskasvatuksen organisaatiot, -yksiköt- ja ryhmät. Hän kertoo niiden kaikkien sisällä vallitsevasta omanlaisestaan mikrokulttuurista. Hän korostaa, että kaikkia ohjaavat samat säännökset ja asiakirjat toisistaan, ja silti ne eroavat sekä valtakunnallisesti ja paikallisesti toisistaan. Leinosen (2014) mukaan lapsi siis oppii kasvuympäristönsä kulttuuriset toiminta- ja vuorovaikutuksen tavat sekä sen, miten hän sosiaalisesti sijoittuu ryhmässä. Hän toteaa myös oppimisen ja kasvamisen olevan sosiaalisesti vuorovaikutuksessa rakentuvaa toimintaa. Hän jatkaa vielä, että lapsen oppiminen tapahtuu prosessimaisesti rakentamalla merkityksiä vuorovaikutuksessa, mihin lapsi vaikuttaa sekä tietoisesti että tiedostamattaan.

1.3 Lapsen osallisuuden malli

Lapsen osallisuutta käsittelevissä tutkimuksissa on rakennettu erilaisia lapsen osallisuuteen liittyviä malleja (esim. Virkki, 2015; Weckström, 2021) tai niissä hyödynnetty aiemmin laadittuja teoreettisia malleja, kuten Lundyn (2007), Hartin (1997) tai Shierin (2001)

osallisuuden malleja. Turja (2011) on hyödyntänyt Hartin osallisuuden tikapuita rakentamassaan kokonaiskuvauksessa lasten osallisuuden moninaisuudesta (kuvio 1).

Turjan (2011; 2020) mallin kuvaus keskittyy erityisesti varhaiskasvatuksen kontekstiin. Siinä yhdistyvät lapsen osallisuuden perusulottuvuuden eli lasten valtaistuminen sekä käsiteltävien asioiden laajuus. Mallissa on mukana myös osallisuuden tieto-, toiminta- ja tunnenäkökulmat. Mallin päivityksessä siihen on lisätty myös ajallinen ulottuvuus (Turja, 2020). Käytän tässä tutkielmassa vuoden 2020 mallia. Malli sijoittuu varhaiskasvatuksen kontekstiin, joten sen avulla voin peilata lapsen osallisuuden kuvausta tutkielman tulosten johtopäätösten yhteydessä. Mallin (kuvio 1) avulla voin nostaa esille sekä lapsen osallisuuden edellytyksiä. Se soveltuu myös tuomaan esille mahdollisesti verkkosivustoilta näkymättömiin jääviä lapsen osallisuuden kuvauksia.

KUVIO 1. Lapsen osallisuuden moninaisuuden kuvaus Turjan (2020) mukaan

Turja (2020) on rakentanut mallin niin, että vasemmalta ylöspäin mallia tarkasteltaessa on havaittavissa sen ensimmäinen osio eli lasten voimaantuminen. Tämä kyseinen ulottuvuus perustuu Hartin (1997) rakentamalle osallisuuden tikapuu-mallille. Turjan (2020) mukaan lasten voimaantuminen lähtee siitä, että he pääsevät mukaan ja tulevat kuulluiksi. Mallissa osallisuus vahvistuu ja etenee askeleittain kohti ideaalista varhaiskasvatusta, joka

näyttäytyy tasa-arvoisena työntekijöiden ja lasten välisenä neuvotteluna ja arjen rakentamisena. Tässä mallin osassa osallisuutta arvioidaan työntekijöiden ja lapsen välisen valtasuhteen kautta, jossa yhteistoiminnallisuus ja dialogisuus ilmentävät osallisuuden ylimmän tason toimintaa.

Turjan (2020) mallin toinen osio liikkuu vasemmalta oikealle ja se pitää sisällään osallisuudessa mukana olevat ihmisryhmät ja niiden laajuudet. Tällä tarkoitetaan sitä, että lapsen osallisuus alkaa lapsesta itsestään ja hänelle tärkeistä asioista, laajentuen lasten välisten sekä lasten ja työntekijöiden väliseen vuorovaikutukseen. Viimeisenä kohtana osiossa on laajempi yhteisö, kuten esimerkiksi varhaiskasvatyüksikkö. Turjan (2020) mukaan aikuisten tulisi mahdollistaa lasten laajempi yhteisöllinen vaikuttaminen esimerkiksi varhaiskasvatuksen oppimisympäristön ideoinnissa ja suunnittelussa.

Kuvion kolmas eli ajallinen osio ei esiinny Turjan vuoden 2011 alkuperäisessä mallissa, vaan se on lisätty päivitettyyn malliin vuodelta 2020. Turjan (2020) mukaan ajallisuudella viitataan sellaiseen osallisuuteen, jonka aikaan saama toiminta voi olla joko lyhytaikaista tai pitkäkestoista, ja sillä voi olla sekä kertaluonteisia että pitkäaikaisia vaikutuksia lapsen kasvuympäristöissä.

Toimintaprosessit ja tunnetaso sijaitsevat mallin neljännessä osiossa. Turjan (2020) mallissa toimintaprosessit on jaettu ideointi-, suunnittelu-, päätöksenteko-, osallistumis-, toiminta- ja arviointiosallisuuteen. Turja muistuttaa, että se kuinka lapset voivat osallistua näihin osallisuuden eri vaiheisiin, riippuu heidän pääsystään varhaiskasvatuksen arjessa oleviin resursseihin. Hänen mukaansa nämä resurssit tarkoittavat lasten käytettävissä olevia tiloja ja välineitä, lapsen luottamusta itseensä sekä toisiin ihmisiin. Lisäksi hän nostaa esille, että tähän liittyy oleellisena tunne yhteisöön kuulumisesta sekä hyväksytyksi tulemisestä siinä. Hän korostaakin, että lapsen oma tunne on olennainen osa osallisuutta ja erilaisten tunteiden kautta lapsi kokee toiminnan merkityksellisenä. Kun varhaiskasvatuksen toimintakulttuuri pitää sisällään vahvana lapsen osallisuuden näkökulman, lapsen ovat osana vaikuttamassa varhaiskasvatuksen tiedon sisältöihin, kuten yhteisten sääntöjen ja tavoitteiden laatimisessa (Turja, 2020).

2 TUTKIMUSTEHTÄVÄ JA METODOLOGISET VALINNAT

Tässä tutkielman luvussa käyn läpi tutkielman metodologisia lähtökohtia ja tutkielmanprosessin vaiheita. Sitä ennen esittelen tutkimustehtävän ja siihen liittyvät tutkimuskysymykset, jonka jälkeen tuon esille tutkimuksen tekemisen metodologisen lähestymistavan. Lähestymistavan esittelyn jälkeen avaan aineistoon ja sen hankintaan liittyviä vaiheita. Lopuksi käsittelen kehysanalyysia analysoinnin tapana sekä kuvaan tutkielman aineiston kehystämisen prosessia.

2.1 Tutkimuksen tavoite ja tutkimuskysymykset

Tämän tutkielman tehtävänä on tarkastella kuntien varhaiskasvatuksen verkkosivustoilta rakentuvia kehyksiä ja sitä, millaisena lapsen osallisuus näyttäytyy kehysten kautta tarkasteltuna. Varhaiskasvatus on ollut viimeisten vuosien aikana vahvasti esillä eri medioissa. Ranta ja Sintonen (2023) ovat tutkineet, miten varhaiskasvatuksen opettajaopiskelija ovat kokeneet median uutisoinnin vaikutuksen heidän käsityksiinsä ja yleisesti mielikuvaan varhaiskasvatuksesta. Tulosten mukaan median uutisointi on merkityksellistä, josta heijastuu sekä kielteisiä että myönteisiä puolia. Tutkimuksessa myös todetaan uutisoinnin voivan vaikuttaa lasten vanhempiin sekä yleiseen kuvaan varhaiskasvatuksesta. Huoltajat hakevat kuntien varhaiskasvatuksen verkkosivujen kautta eniten tietoa varhaiskasvatuksesta (Alasuutari ym., 2022). Tämän tutkielman aineisto eli kuntien varhaiskasvatuksen verkkosivustot ovat viestinnän kanavana osa mediaa, joten verkkosivuilla kävijöille vierailusta rakentuva mielikuva voi vaikuttaa osaltaan kuvaan varhaiskasvatuksesta ja lapsen osallisuudesta varhaiskasvatuksessa.

Lapsen osallisuuden toteutuminen varhaiskasvatuksen arjessa on osoittautunut osin haasteelliseksi (Sevón ym., 2021b; ks. myös Weckström, 2021; Kangas, 2016). Kangas (2016) ja Weckström (2021) esittävät, että lapsen osallisuutta tuodaan esille tärkeänä arvona varhaiskasvatuksessa, mutta osallisuuden käsitettä ei kuitenkaan avata eli mitä todellisuudessa osallisuudella tarkoitetaan. Heidän mukaansa avaamatta jää myös se, kuinka lapsen osallisuutta käytännössä toteutetaan tai miten lapsen osallisuus vaikuttaa lapsen kasvuympäristöihin. Sevónin ja kumppaneiden (2021b) mukaan lasten osallisuutta esitetään erilaisissa puhetavoissa asiana, joka kuuluu normina oleellisesti

varhaiskasvatukseen. Heidän mukaansa se ei käytännössä välttämättä kuitenkaan toteudu puheiden kanssa samansuuntaisena. Tällä tarkoitetaan sitä, että aikuiset hallitsevat, miten ja missä lapset saavat osallistua, vaikka ihanteena olisi, että lapset voisivat toimia täysivaltaisina yhteisön jäseninä.

Edellä esille nostetut asiat sekä teoreettisen viitekehyksen alussa esille tuodut Kuusirati-Parviaisen (2024) sekä Sommers-Piironen (2012) tutkimuksen tulokset lapsen osallisuudesta, äänestä ja näkymisestä verkkosivuilla, ovat vaikuttaneet mielenkiintoni tarttua verkkosivujen tutkimiseen ja erityisesti lapsen osallisuuden näkökulmaan. Tutkielmaa varten laadin tutkimuskysymyksiksi kaksi kysymystä eli

1. Millaisia kehyksiä rakentuu kuntien varhaiskasvatuksen verkkosivuilla?
2. Millaisena lapsen osallisuus näyttäytyy kehysten kautta tarkasteltuna?

Tutkimuskysymyksiin vastausta haettiin analysoimalla varhaiskasvatuksen verkkosivuja kehysanalyysin keinoin. Kehysanalyysiä kuvaan myöhempanä tässä luvussa.

Tutkielma liittyy aiheeltaan ja verkkosivujen näkökulmasta osaksi viime vuosien lapsuuden osallisuuden keskustelua, ja varhaiskasvatuksen kehittämistä verkkoviestinnän näkökulmasta. Verkkosivujen tarkastelu antaa huomionarvioista tietoa niiden sisällöstä ja lapsen osallisuudesta rakentuvasta tai puuttuvasta kuvauksesta, joka voi vaikuttaa verkkosivuilla vierailevien mielikuvaan ja käsitykseen lapsen osallisuudesta varhaiskasvatuksessa. Aihe on myös henkilökohtaisesti ja ammatillisesti kiinnostava, sillä lapsen osallisuus on varhaiskasvatuksen opettajan työtä ohjaava arvo, tavoite sekä toimintatapa. Osallisuus varhaiskasvatuksessa on olennainen osa laadukasta varhaiskasvatusta ja keskeinen tekijä, joka tukee lasten kehitystä, hyvinvointia ja oppimista (Virkki, 2015).

2.2 Tutkimuksen lähestymistapa

Tämä tutkimus tehtiin laadullisena tutkimuksena. Laadulliselle tutkimukselle ominaista on pyrkimys tuottaa ilmiötä rikastuttavaa ja yksityiskohtaista tietoa (Juuti & Puusa, 2020). Tutkielma pyrkii omalta osaltaan tuottamaan tietoa lapsen osallisuuteen liittyvästä kuvauksesta, jota voidaan hyödyntää kuntien verkkosivujen viestinnällisen sisällön laadimisesta. Laadullisella tutkimuksella ei tavoitella tilastollisia yleistyksiä (Tuomi & Sarajärvi, 2018). Tutkielman tekemisen keinoin etsitään ja luodaan tulkintoja todellisuudesta (Heikkinen ym., 2005). Tämä tutkielma on siis tekemäni analyysin ja teoreettisen viitekehyksen

muodostama tulkinta varhaiskasvatuksen verkkosivuilta rakentuvista kehyksistä ja lapsen osallisuuden kuvauksista kehyksissä.

Vilkan (2020) mukaan laadullisen tutkimuksen tekemisen lähtökohtana on ajatus tutkimuksen subjektiivisuudesta. Tutkija on siis osa tutkittavan asian todellisuutta (Heikkinen ym., 2005). Minä tutkielman tekijänä, olen osa tutkimuksen tekemisen todellisuutta ja minun on tullut tiedostaa varhaiskasvatuksessa työskentelevänä ja huoltajana, oma aiempi kokemukseni ja tietoni varhaiskasvatuksesta tutkielman tekemisen eri vaiheissa.

Aikaisemmat käsitykset ja elämäkokemukset ovat vaikuttamassa siis tutkimuksen tekemisen todellisuuteen (ks. esim. Heikkinen ym., 2005).

Sosiaalinen konstruktionismi perustuu ajatukseen todellisuuden muodostumisesta ihmisten rakentamana sosiaalisessa ja kielellisessä vuorovaikutuksessa (Vilka, 2021; Niska ym., 2024). Tutkimuksen tekemisen todellisuuden rakentumiseen vaikuttaa aika, paikka, kieli, kulttuuri ja sosiaalinen asema (Heikkinen ym., 2005). Tästä näkökulmasta tarkasteltuna voidaan ajatella, että varhaiskasvatuksen verkkosivut ja lapsen osallisuuden ilmeneminen ovat esimerkiksi Espanjassa erilaiset kuin Suomessa. Jos tarkastelisin verkkosivuja Espanjassa, tutkimuksen tuloksiin vaikuttaisi varhaiskasvatuskulttuuri Espanjassa ja minun kokemukseni varhaiskasvatuksesta Suomessa.

Tämä tutkielma pohjautuu sosiaaliseen konstruktionismiin. Niska kumppaneineen (2024) muistuttavat, että sosiaalisen konstruktionismin mukaan me ihmiset aktiivisesti rakennamme todellisuuden sellaiseksi kuin se on. Heidän mukaansa erilaisen sosiaalisen toiminnan tuloksena todellisuus voisi muodostua eri tavoin. Minä olen kiinnostunut verkkosivustojen sisällön tekstin ja valokuvien rakentamasta kuvasta ja siitä, miten niissä kuvataan lapsen osallisuutta. Verkkosivustojen ja lukijan väliseen vuorovaikutukseen voivat vaikuttaa verkkosivujen konteksti ja lukijan oma tausta. Minun, varhaiskasvatuksessa työskentelevän henkilön, kokemus varhaiskasvatuksesta ja ymmärrys varhaiskasvatuksessa käytettävistä käsitteistä, voi osaltaan vaikuttaa siihen, millaiseksi minun tutkimukseni analyysin verkkosivujen muodostama todellisuus rakentuu. Tutkimuksen tekijänä olen myös osaltani rakentamassa lapsen osallisuutta varhaiskasvatuksessa tämän tutkimuksen tulosten ja johtopäätösten myötä.

Niska ja kumppanit (2024) tuovat esille Hackingin kehotuksen tutkijalle määritellä täsmällisesti millaisten asioiden sosiaalista rakentumista kulloinkin tutkitaan. Tässä tutkielmassa tarkastelen tekstiä eli kirjoitettua kieltä. Muun muassa käytetty kieli, kulttuuri ja aika on rakentanut varhaiskasvatuksen verkkosivustoista sellaiset kuin ne ovat. Minun tehtäväni on tarkastella kirjoitettua kieltä ja rakentaa niiden avulla kehyksiä, joiden kautta analysoin lapsen osallisuuden kuvausta varhaiskasvatuksen verkkosivuilla. Kielen lisäksi verkkosivustoilla olevat valokuvat rakentavat omalta osaltaan lapsen osallisuutta.

Vilkan (2021) mukaan kielellisten ilmausten tutkimisen avulla voidaan tuoda esille muun muassa arvoja, normeja, puhetapoja ja niiden poliittisuutta. Analyysin kautta voin nostaa esille kuntien varhaiskasvatuksen verkkosivustoilta sen, millaisena lapset ja lasten osallisuutta kuvataan. Samalla myös tarkastelen, heijastavatko kuvaustavat samansuuntaisesti teoreettisessa viitekehysessä esille tuotujen asioiden kanssa.

2.3 Aineistona mediateksti

Eskolan ja Suorannan (1998) mukaan tutkimusaineisto voi pelkistetyimmillään olla tutkijalähtöisesti tai tutkijasta riippumatta tuotettua tekstiä, kuvamateriaalia tai äänimateriaalia. Tässä tutkielmassa on käytetty aineistona kuntien varhaiskasvatuksen verkkosivustoja, jotka ovat tutkijasta riippumatta tuotettua media-aineistoa eli tekstiä ja valokuvamateriaalia. Aikaisemmin mediallyä tarkoitettiin joukkoviestintää, jolla viitattiin printtimediaan, elokuvaan, radioon ja televisioon (Seppänen & Väliverronen, 2024). Nykyisin median käsitteellä tarkoitetaan erilaisia teknisesti välittyviä ja verkottuneita viestinnän muotoja (Seppänen & Väliverronen, 2024).

Vilka (2021) kertoo teksti- ja kuvamateriaalin olevan ihmisten tuottamaa kulttuurituotetta, joka sopii aineistona havainnoinnin kohteeksi. Hänen mukaansa ne sisältävät erilaisia merkityksiä. Merkityksiin hän sisällyttää ihmisten käsitykset, kokemukset, uskomukset, halut, ihanteet ja arvot. Hän jatkaa tuomalla esiin, että tekstien ja valokuvien havainnointi edellyttää aineiston peilaamista kulttuuriseen asiayhteyteen. Tällä hän tarkoittaa aikaa ja paikkaa, missä materiaali on tuotettu ja missä materiaalia havainnoidaan ja tulkitaan. Tämän tutkielman materiaali on tuotettu Suomen eri kunnissa, mikä analysoidaan ja tulkitaan kasvatustieteellisestä ja lapsen osallisuuden näkökulmasta. Materiaalin analysoinnin tuloksista voidaan tarkastella, pitääkö materiaali sisällään Vilkan esille nostamia merkityksiä.

Aineistona verkkosivustot voidaan jaotella tutkimuksen välineeksi, lähteeksi, paikaksi tai kohteeksi (Laaksonen ym., 2013). Tässä tutkielmassa verkkosivustot toimivat tutkimuksen tekemisen lähteenä, koska tutkimusaineisto muodostuu kuntien varhaiskasvatuksen verkkosivustojen teksteistä ja valokuvista. Kuntien verkkosivustot ovat organisoituja internet-sivuja. Ne ovat vapaasti tutkittavissa julkisten asiakirjojen tapaan (Kuula, 2015), joten tutkimuslupia ei ole tarvinnut hakea kunnilta. Tässä tutkimuksessa verkkosivustolla tarkoitetaan kunnan varhaiskasvatuksen verkkosivujen kokonaisuutta, ja verkkosivu on yksittäinen sivu, joilla voi olla useita alasivuja.

Kuntien varhaiskasvatuksen verkkosivustojen valinta tämän tutkielman aineistoksi perustuu siihen, että näen niillä olevan oma tehtävänsä lapsen osallisuuden edistämässä ja mahdollistamisessa. Vaikka verkkosivut on ensisijaisesti suunnattu aikuisille lukijoille,

erityisesti huoltajille, ne heijastavat sekä laajempaa yhteiskunnallista että kunnan omaa käsitystä lapsesta, lapsen asemasta ja lasten oikeudesta osallistua kasvuympäristöjensä arkeen ja päätöksentekoon. Ajattelen, että verkkosivustojen kautta välittyvät kuvaukset voivat vaikuttaa siihen, miten lapsen osallisuus ymmärretään, miten sitä tuetaan ja millaisia rakenteita sen toteutumiseksi luodaan.

Seppänen ja Väliverronen (2024) korostavat, että viestintä ei ole pelkästään informaation siirtämistä, vaan merkitysten luomista, joka pohjautuu yhteiseen kulttuuriin ja vuorovaikutuksen tarpeeseen. Kuntien verkkosivut ovat osa median kautta tapahtuvaa viestintää, jossa tietokone ja internet muovaavat sosiaalisia ja kulttuurillisia rakenteita. Tämän tutkielman näkökulmasta kuntien verkkosivustojen sisällöt, tekstien sanavalinnat ja valokuvat viestittävät ja rakentavat sitä, millaisena lapsi ja lapsen osallisuus nähdään.

Kuntalaki (410/2015) sekä Kuntaliiton (2016) ohjeistus velvoittavat kunnat tarjoamaan verkossa tietoa palveluista, päätöksenteosta ja osallistumisen mahdollisuuksista. Tämä koskee myös varhaiskasvatusta, jossa lapsen osallisuus on keskiössä. Verkkosivujen kautta voidaan tuoda esiin, miten lapsia kuullaan, miten heidän näkemyksensä otetaan huomioon ja millaisten käytäntöjen kautta osallisuus tulee esille. Krogell-Magni (2010) korostaa verkkosivujen roolia kuntien tieto- ja ohjauspalveluna, mikä tekee verkkosivuista kiinnostavan aineiston lapsen osallisuuden rakenteiden tarkasteluun.

Horowitz kumppaneineen (2019) sekä Seppänen ja Väliverronen (2024) esittävät, että mediaan liittyy osaltaan myös valta. Tällä he tarkoittavat median kykyä vaikuttaa asenteisiin, mielikuviin ja käyttäytymiseen. Tämän ajatuksen pohjalta voidaan todeta, ettei verkkosivuja ole tarkoituksenmukaista pitää neutraaleina tiedonvälittäjinä. Verkkosivut rakentavat osaltaan, joskus tiedostamattaan todellisuutta, jossa lapsen osallisuus rakennetaan tietynlaiseksi tai jätetään näkymättömäksi. Verkkosivustojen tutkimisen kautta voidaan tarkastella sieltä mahdollisesti välittyviä arvoja ja käsityksiä. Ne voivat vaikuttaa siihen, miten lapsen toimijuus ymmärretään ja millaisia osallistumisen mahdollisuuksia lapsilla on yhdenvertaisina toimijoina aikuisten rinnalla.

2.4 Aineiston valinta ja rajaaminen

Kuntaliiton (2025) ilmoittaman tiedon mukaan Suomessa on nykyisin 308 kuntaa, joista 108 käyttää kaupunki-nimitystä ja 200 kunta-nimitystä. Käytän tutkielmassa yleisenä käsitteenä kuntaa, jolla tarkoitan sekä kuntia että kaupunkeja.

Olin suunnitellut, että otan tutkielmani aineistoon Suomen kuntien listauksesta joka 15. kunnan ja tarkastelevani kyseisten kuntien verkkosivustoja. Tällä otannalla aineistoon olisi tullut noin 21 kunnan verkkosivut. Tein analyysin suunnitteluvaiheessa kuitenkin toisenlaisen

ratkaisun. Päädyin tähän ratkaisuun, koska tutkielman tarkoituksena on rakentaa laaja kuva kuntien varhaiskasvatuksen verkkosivuista, ei niinkään nostaa esille yksittäisiä kuntia tai kuntien nimiä. Eskolan ja Suorannan (1998) mukaan tutkimussuunnitelmaan kirjattuja asioita onkin hyvä tarkastella tutkimuksen teon aikana.

Tein tutkielman analyysia varten otannan, jossa hyödynsin Microsoft 365 Copilot-tekoälyä. Pyysin tekoälyä tekemään kaksikymmentä otantaa satunnaisesti lukujen 1–308 välillä. Tekoälyn ilmoittamien satunnaislukujen perusteella poimin verkosta löytyvän aakkosjärjestyksessä olevan kuntalistauksen pohjalta analyysiin kahdenkymmenen kunnan varhaiskasvatuksen verkkosivustot.

Aineiston kunnat sijoittuvat maantieteellisesti ympäri Suomea ja edustavat asukasluvultaan erikokoisia kuntia. Kuntaliiton (2025) mukaan Suomen kunnat ovat keskimääräisesti melko pieniä. Kuntaliiton mukaan, että keskimääräinen kuntakoko vuonna 2024 oli 18229 asukasta. Seuraavassa taulukossa (TAULUKKO 1) on esitetty otannassa mukana olevien kunnat asukaslukuineen. Pienet kunnat ovat edustettuina lukumäärällisesti eniten tutkielman aineistossa.

TAULUKKO 1. Kuntien koko asukasluvun mukaan ja niiden lukumäärä aineistossa

KUNNAN KOKO	ASUKASLUKU	KUNTIEN LUKUMÄÄRÄ AINEISTOSSA
hyvin pieni kunta	1–5000	5
pieni kunta	5001–20000	8
keskikokoinen kunta	20001–50000	3
suuri kunta	yli 50000	2
suurkunta	yli 100000	2

Tutkielman suunnitteluvaiheessa olin ajatellut, että otan aineistoksi kuntien varhaiskasvatuksen verkkosivut, jotka selkeästi liittyvät vain lapseen ja lapsiin, työntekijöiden toimintaan, kasvatukseen ja opetukseen sekä varhaiskasvatuksen arkeen. Kuntien verkkosivuilla on useita varhaiskasvatukseen liittyviä sivuja, jotka eivät suoranaisesti liity lapseen, lapsen kanssa toimimiseen tai varhaiskasvatuksen arkeen. Tällaisia ovat esimerkiksi varhaiskasvatuksen maksuihin tai organisaatorakenteeseen liittyvät sivut, mitkä olin suunnitellut rajaavani aineistosta pois. Tutustuessani otantakuntien verkkosivuihin, päätin kuitenkin ottaa myös ne osaksi aineistoa. Tein näin, koska päätin tarkastella kuntien varhaiskasvatuksen verkkosivuja laajempänä kokonaisuutena eli verkkosivustona. Ja se

helpotti myös verkkosivujen läpikäymistä ja analyysin tekoa. Tehtyäni päätöksen, tarkensin myös tutkimuskysymyksiä sellaisiksi kuin ne tässä tutkielmassa ovat.

Olin suunnitellut ottavani tutkielman aineistoksi vain suomenkielisten kuntien verkkosivuja, koska oma äidinkieleni on suomi. Otantaan tuli mukaan 18 suomenkielisen kunnan ja 2 ruotsinkielisen kunnan varhaiskasvatuksen verkkosivustot. Ruotsinkielisten kuntien verkkosivustot on kirjoitettu suomeksi, mikä mahdollisti niiden mukaan ottamisen.

2.5 Kehysanalyysi

Tämän tutkielman metodologinen menetelmä pohjautuu sosiologi Erving Goffmanin (1986) kehyksen käsitteeseen. Kehyksen käsite viittaa kehykseen tai tulkintakehikkoon, joka toimii ihmisten kokemusmaailman järjestelijänä (Goffman, 1986; Karvonen, 2006; Horsti, 2005; Mäensivu, 2019). Goffmanin (1986) alkuperäisen ajatuksen mukaan kehysanalyysin avulla voidaan tarkastella, miten sosiaalinen todellisuus rakentuu ja jäsentyy vuorovaikutuksessa (Goffman, 1986). Kun puhutaan perinteisesti vuorovaikutuksesta, ajatellaan sen tapahtuvan kahden tai useamman ihmisen välillä. Verkkosivuilla käyminen ei siis vastaa täysin perinteistä tapaa olla vuorovaikutuksessa. Lukijan ja verkkosivujen välistä toimintaa voidaan kuitenkin pitää vuorovaikutuksena, joka osaltaan rakentaa varhaiskasvatuksen ja lapsen osallisuuden todellisuutta.

Kehysanalyysia ja kehyksen käsitettä on sovellettu erilaisissa mediatutkimuksissa. Kehys soveltuukin käsitteenä hyvin käytettäväksi median tutkimiseen (ks. Rönkä 2011; Karvonen, 2006; Horsti, 2005; Väliaverronen, 1995). Olen mielessäni konkretisoinut ja ajatellut kehysanalyysin tekemistä kuin elokuvan filmin pysäyttämistä. Elokuvan filmi etenee ruutu ruudulta ja pysäyttäessäni filmin, ruudulle jää väin yksi kuva. Tätä pysähtynyttä kuvaa tulkitse tietyin kehyksen kautta. Verkkosivuja voidaan ajatella elokuvamaisena filminauhana, joita pysäytän sivu kerrallaan ja teen niihin liittyvää havaintoja.

Goffmanin (1986) mukaan ihmiset pyrkivät eri tilanteissa määrittelemään näkemäänsä. Kokemukseemme perustuen yritämme ymmärtää sekä nimetä, mitä kussakin tilanteessa on meneillään (Goffman, 1986). Teemme siis tilanteessa tulkintoja. Ihmiset saavat moninaisia vihjeitä eri tilanteissa ja muodostavat erilaisia kehyksiä, kukin omalla tavallaan (Horsti, 2005). Mielikuvassani elokuvan pysäytyskuvaa tulkitsee kukin katsoja omista lähtökohdistaan ja omaan elämänsä historiaansa peilaten. Samaa ajatusta voidaan hyödyntää myös verkkosivuihin. Minä tulkitse verkkosivujen pysäytyskuvaa omasta lähtökohdastani ja oman elämänsä historiani muokkaamana.

Kehysten muodostamiseen ei vaikuta ainoastaan eletty elämä ja kokemukset. Tilanteen määrittelyyn vaikuttaa myös konteksti eli missä kulloinenkin tilanne tapahtuu

(Goffman, 1986). Tämän tutkielman kontekstina toimii varhaiskasvatus. Väliverronen (1995) viittaa Alasuutariin ja Peräkylän ajatuksiin kehysten käsitteestä, joka antaa osaltaan mahdollisuuden ymmärtää ihmisen tietoisuuden ja toiminnan suhdetta ympäröivään kulttuuriin. Väliverronen (1995) mukaan tulkintakehyksiä voidaan antaa tilanteille, jotka näyttävät erilaisina riippuen käytettävästä tulkintakehyksestä. Kuvitellaan esimerkiksi elokuvassa tilanne, missä lapsi huutaa ”Tuolla on tulipalo”. Jos näemme elokuvan pysäytyskuvan tilanteessa toisia lapsia palopelastajan roolivaatteet päällä, voimme käyttää elokuvan pysäytyskuvassa leikin kehystä todellisen tulipalo-kehysten sijaan. Verkkosivuja voidaan kehystää eri tavoin riippuen niiden kontekstista.

Mäensivu (2019) nostaa esille näkökulmia lähestyä kehysanalyysin tehtävää. Hän esittää yhtenä tehtävänä kehysten etsimisen ja konstruoinnin, minkä myös Malin (2012) tuo esille. Malinin (2012) mukaan kehysten määrittely onkin keskeinen tehtävä kehysanalyysissä. Kehykset ovat hänen mukaansa löydettävissä aineistosta, ja tärkeä osa analyysia on niiden konstruointi. Hän kuvaa kehysanalyysia prosessina, joka etenee kehysten rakentamisesta johtopäätösten ja analyysin pohjalta tehtävien arvioiden esittämiseen.

Goffman on todennut, että aineistolähtöisesti aineistoa lähestyttäessä, hän yrittää yksittäisten tapausten avulla ja niiden kautta luoda käsityksiä sekä löytää periaatteita (Malin, 2012). Haastattelussa Goffman on muistuttanut, että kyse ei ole yleistämisestä, vaan siitä, että tulosten perusteella on mahdollisuus sanoa jotain, mitä voidaan pitää esimerkkinä yleisestä (Malin, 2012). Malinin (2012) mukaan kehystämistä voidaan ajatella prosessina, jossa analysoidaan kulttuurisia ja sosiaalisia rakenteita yhdistämällä teoria ja käytäntö toisiinsa.

Mäensivun ja Malinin näkökulmat ovat samansuuntaisia tämän tutkielman taustalla olevan kehysanalyysi-käsityksen kanssa. Tässä tutkielmassa tarkastelen lapsen osallisuuden kuvauksia kuntien varhaiskasvatuksen verkkosivuilta kehysanalyysin keinoin. Kehysanalyysin avulla hahmotan, millaisia merkityksiä lapsen osallisuuteen ja toimijuuteen liittyen rakentuu kunnallisessa varhaiskasvatuksen verkkoviestinnässä. Varhaiskasvatuksen verkkosivut toimivat media-aineistona, jonka tekstien ja kuvien kautta lapsen osallisuus tulee näkyväksi. Kehykset, joita analyysin avulla rakennan, ovat tulkinnallisia ja rakentuvat kokonaisuksi peilattessani niitä teoreettiseen viitekehykseen. Goffmanin ajatuksiin pohjautuen, ymmärrän tutkielmassani rakentamien kehysten olevan osaltaan minun tulkintaani. Tulkintaan ovat vaikuttamassa minun elämäni moninaisine kokemuksineen erilaisista asioista.

Goffmanin (1986) mukaan erilaisissa sosiaalisissa tilanteissa voidaan esittää kysymys ”Mitä täällä tapahtuu?”, joka toimii työkaluna ympäröivän maailman ymmärtämiseen. Vilkan

(2020) mukaan tutkimusongelma, tutkimuskysymys ja tutkimuksen tavoite ohjaavat mitä ja miten aineistosta asioita havainnoidaan. Muotoilin Goffmanin kysymystä omaan tutkielmaani soveltuvaksi eli ”Millaista lapsen osallisuutta täällä on?”. Tätä kysymystä kuljetin mielessäni tutkielmaprosessin aikana.

Väliveronen (1995) muistuttaa, että kehysten avulla on mahdollista rajata sitä, kuinka tapahtumista tai ilmiöistä puhutaan. Karvosen (2000) mukaan kehys sisältää aina jonkin ennakkokäsityksen todellisuuden rakentumisesta ja mikä todellisuudessa on merkittävää. Hän muistuttaa, että ennakkokäsitykset voivat ohjata korostamaan joitakin puolia samalla toisten asioiden jäävän asiassa huomiotta. Kun mietin mielikuvaa elokuvan pysäytyskuvasta, voin todeta, että elokuvan ohjaaja tekee päätökset elokuvan rajauksista ja kuinka asioita esitetään. Tämän tutkielman aineiston eli kuntien verkkosivustojen konteksti on varhaiskasvatus, joka on lailla ja säädöksin valtakunnallisesti säädeltyä ja ohjailtua. Myös kuntaviestintää ohjaa lait ja asetukset. Väliverosen ja Karvosen ajatusten pohjalta pohdin ennen analyysin tekoa, pitääkö kunta viestijänä ja varhaiskasvatuksen konteksti mahdollisesti sisällään yhteiskunnallisesti rakennetun ennakkokäsityksen sosiaalisesti ja kulttuurisesti jaetuista olettamuksista lapsen osallisuuteen liittyen.

Kehysanalyysi-käsitteen alle lukeutuu hyvin erilaisia tutkimuksia. Kehysanalyysia on käytetty muun muassa Mikkosen (2023) lukiolaisten näkemyksiä rokotekielteisen verkkotekstin luotettavuutta tutkivassa tutkimuksessa, Väliverosen (1996) Ympäristöuhkien määrittelyä käsittelevässä tutkimuksessa, Horstin (2005) monikulttuurisuutta ja turvapaikanhakijoita koskevassa väitöskirjassa, Korkin ja Turja (2023) informaatiolukutaidon toimintapoliittisen kehysten tutkimisessa, Röngän (2011) julkista matkapuhelinsäteilykeskustelua analysoivassa tutkimuksessa, Mäensivun (2019) hierarkiaa ja demokratiaa käsittelevässä opiskelutilanteiden tutkimuksessa sekä ja Malinin (2012) väitöstutkimuksessa koskien organisaatiossa oppimista. Edellinen tutkimus soveltaa osaksi Puroilan (2002) väitöskirjan Kohtaamisia päiväkotiarjessa, kehysanalyttistä tulkintaa. Sevón kumppaneineen (2021a) hyödyntää soveltaen Goffmanin kehysten käsitettä tutkiessaan lapsen osallisuus puheen jännitteitä.

Tutustuttuani erilaisiin kehysanalyyttisiin tutkimuksiin, tein havainnon, että kehysten käsitettä voidaan hyödyntää monin eri tavoin aineistoja analysoidessa. Kehysanalyysin alle ja kehysten käsitteen käyttöä on hyödynnetty niin sisällönanalyysin ja diskurssianalyysin keinoin tehdyissä tutkimuksissa. Analyysejä on tehty myös pelkästään kehysanalyysi käsitettä käyttäen. Kehysanalyysia tehdessä ei ole selkeitä ohjeita sen tekemiseen (ks. esim. Puroila, 2002). Ohjeiden puuttuessa tutkimus antaa tekijälle sekä vapauden että vastuun analyysin teossa, niin myös minulle tämän tutkielman tekemisessä. Kuvaan analyysin etenemistä seuraavassa alaluvussa.

2.6 Kehysten rakentaminen aineistosta

Puusa (2020) jakaa laadullisen tutkimuksen analyysitavat aineistolähtöiseen, teoriasidonnaiseen ja teorialähtöiseen tapaan. Hän muistuttaa valitun analyysitavan ohjaavan analysointiprosessia suhteessa teoriaan. Tämän laadullisen tutkielman aineiston analyysi tehtiin aineistolähtöisenä. Vaikka olin alustavasti laatinut teoreettista viitekehystä ja käynyt läpi erilaisia lapsen osallisuuden malleja, ne eivät ohjanneet analyysiä, vaan aloitin analyysin tekemisen aineiston pohjalta.

Malin (2012) mukaan Goffman on maininnut, että kehysanalyysissä ei ole kyse tiukasti määritellystä analyttisestä induktiosta. Goffmanin mukaan on kyse pikemminkin induktiivisesti etenevästä ajattelusta, jossa tutkijan esiyymmärrys ilmiöstä ei ole suljettuna oman ajattelun ulkopuolelle, mutta kuitenkin se ei muodosta sitouttavia lähtökohtia aineiston ymmärtämiselle. Puroilan (2002) mukaan tutkijan oman sitoumusten tarkastelu kuuluu oleellisena osana kehysanalyysiä. Omien sitoutumisen tarkastelun kautta kehysanalyysissä pyrkimys on silti objektiiviseen aineiston analyysiin (Malin, 2012). Ennen analyysin alkamista ja myös sen aikana reflektoin omaa esiyymmärrystä aiheesta, jotta se ei vaikuttaisi selkeinä ennako-oletuksina analyysin teossa.

Analyysiprosessin aloitin hakemalla kaikkien alustavasti otantaan suunniteltujen kuntien varhaiskasvatuksen verkkosivustot Google-hakukoneella. Tallensin ne tietokoneelleni Googlen Chrome-selaimeen luomaani kirjanmerkki-kansioon kesäkuussa 2025. Verkkosivujen tiedot ja kuvat päivittyvät kuntien omien aikataulujen mukaisesti, joten kopioin verkkosivujen tekstit vielä varmuuden vuoksi omiksi Word-tiedostoiksi ja valokuvat omiin Word-tiedostoihin. Tällä tavoin varmistin, että aineisto pysyy samanlaisena tutkielmanprosessin alusta loppuun. Värikoodasin myös aineistona olevien kuntien verkkosivustojen tekstit tunnistettavilla omilla väreillään Word-tiedostoihin, jotta tekstien lähde olisi minulla koko ajan selvillä. Annoin kunnille myös koodinimet K1-K20. Koodinimiä on käytetty aineistositaattien yksilöllistämiseen tutkimusten tuloksia käsittelevässä luvussa.

Kerättyäni ja tallennettua tutkimusaineiston mietin paljon, miten lähestyn aineistoa ja millä tavalla alan rakentaa kehyksiä näkyviksi. Päätöksentekoa vaikeutti eri tutkimuksissa käytetyt kehysanalyysin tekemisen tavat. Puroilan (2002) mukaan tutkimusta aloitettaessa, tutkija ei voi tietää millaisia kehyksiä hän etsii. Puroilan ajatuksen kannustamana aloitin analyysivaiheen, tietämättömänä siitä, millaisia kehyksiä aineistosta etsin.

Tässä vaiheessa jatkoin analyysiä lukemalla aineiston läpi. Lukemisen yhteydessä tein päätöksen jättää aineiston ulkopuolelle pdf. -tiedostot ja varhaiskasvatuksen linkit pedanet-sivustoille sekä muut verkkosivulinkit, jotka ohjasivat muille kuin kyseisen kunnan omille varhaiskasvatuksen verkkosivuston alasivuille.

Kehysten etsimistä varten laadin taulukon, jota hyödynsin analyysin tekemisessä. Apuvälineen käyttöön päädyin, jotta saisin oleelliset asiat poimittua jokaiselta verkkosivulta osaksi analyysia. Tutkielmaproessin alkuvaiheessa, kehysanalyysistä tietoa hakiessani, tutustuin Röngän (2011) tutkimukseen. Siinä on laadittu analyysin tulokset taulukkomuotoon. Tähän pohjautuen tein päätöksen, että laadin oman taulukon, jota hyödynnän analyysin tekemisessä. Käytin Röngän taulukkoa esimerkkinä taulukon laatimisessa (TAULUKKO 2).

TAULUKKO 2. Analyysin apuväline Röngän (2011) tutkimustulosten taulukkoa mukaillen

Keskeinen sisältö			
käytetyt argumentit			
metaforat/fraasit?			
toimijat			
Kuka puhuu?			

Kuten aiemmin jo toin esille, Goffman ei anna selkeitä ohjeita aineiston käsittelyyn. Kuitenkin hän ohjeistaa löytämään aineistosta jotain sellaista, joka osoittaa yleistä yhteensopivuutta (Malin, 2012). Ensimmäisen lukukierroksen jälkeen aloin lukea aineistoa uudestaan sekä kirjaamaan verkkosivujen tekstien sisältöjä Word-tiedostossa oleviin analyysiin apuvälineiseen (TAULUKKO 2) kuntien otannan mukaisesti verkkosivu kerrallaan.

Kirjattuani 15 kunnan varhaiskasvatuksen verkkosivuston tekstit, arvioin läpi käytyä aineistoa. Kirjauksieni pohjalta pystyin jo tässä vaiheessa havaitsemaan toistuvuutta. Päätin kuitenkin jatkaa ja käydä läpi loput otantaan valikoituneet viisi kuntaa. Kirjasin siis loput otantakuntien verkkosivustot taulukoihin. Kyseisten kuntien verkkosivustojen tekstit ja valokuvat ovat kokoluokaltaan vähäisiä suhteessa koko aineiston kokonaismäärään ja viimeisten viiden kunnan verkkosivustot pitivät sisällään samansuuntaista tietoa kuin aiemmin läpikäytyt verkkosivut. Aineistoa voidaan arvioida olevan tarpeeksi, kun uudet tapaukset eivät lisää tietoa suhteessa tutkimusongelmaan (Tuomi & Sarajärvi, 2018). Aineistona voidaan todeta olevan siis 20 kunnan varhaiskasvatuksen verkkosivuston tekstit ja valokuvat.

Käytyäni verkkosivut läpi kirjaamalla asioita taulukoihin, aloin yhdistellä keskeisen sisällön ohjaamana analyysin apuvälineitä toisiinsa Word-tiedostoihin. Kun olin sijoittanut analyysin apuvälineet Word-tiedostoihin, kävin niitä lukien läpi ja edelleen yhdistämällä taulukoita Word-tiedostoissa toisiinsa. Samankaltaisuuksien pohjalta, taulukoita yhdistämällä rakentui lopulta neljä kehystä, jotka ovat pedagoginen kehys, hyvinvoinnin kehys, arvojen

kehys ja hallinnollinen kehys. Malin (2012) muistuttaa, että analyysin keskeisenä käsitteenä on kehys, joka on myös analyysin kohde.

Verkkosivuja läpi käydessäni tein havainnon, että kuntien varhaiskasvatuksen verkkosivustot ovat rakenteeltaan ja laajuudeltaan erilaisia. Kunnan asukasluvun koko vaikuttaa olevan verrannollinen myös verkkosivuston laajuuteen. Laajuudeltaan pienimmät varhaiskasvatuksen verkkosivustot sisältävät vain varhaiskasvatuksen aloitussivun ilman alisivuja tai varhaiskasvatuksen aloitussivun lisäksi alle viisi alisivua. Suurkuntien varhaiskasvatuksen aloitusverkkosivuilta pääsee kymmenelle alisivulle. Ja näiden alisivujen kautta pääsee taas kymmenille uusille eri alisivuille. Muutama verkkosivusto rakentuu niin, että verkkosivulla aukei valikosta useampia tekstikohtia, jotka eivät kuitenkaan johda uudelle verkkosivulle. Vaikka kuntien verkkosivustot ovat rakenteeltaan ja laajuudeltaan eri kokoisia, näyttäytyivät ne sisällöltään samansuuntaisina.

Verkkosivustojen tekstien lisäksi tein analyysia myös verkkosivuilla olevista 154 valokuvasta. Kuten jo edellä toin esille, tallensin valokuvat Word-tiedostoon. Tarkastelin kaikkia valokuvia ja päätin luokitella valokuva kerrallaan ne sisällön mukaisesti uusiin tiedostoihin. Valokuvien luokittelu oli helppoa, sillä verkkosivustoilla oli paljon sisällöltään samantyyppisiä valokuvia. Käyn läpi edellä mainittuja kehyksiä, osallisuuden kuvausta ja valokuvia seuraavassa luvussa.

3 TUTKIMUSTULOKSET

Kuntien varhaiskasvatuksen verkkosivuilta rakentui neljä kehystä, jotka ovat pedagoginen kehys, hyvinvoinnin kehys, arvojen kehys ja hallinnollinen kehys (TAULUKKO 3). Taulukossa esitetään nämä neljä kehystä sekä yksittäisiä niihin liittyviä esimerkkejä.

Käyn tässä luvussa läpi rakentuneet kehykset ja nostan aineistosta alla olevaa taulukkoa laajemmin aineiston tekstiesimerkkejä kehyksiin liittyen. Tekstiesimerkit on koodattu K1-K20 tunnuksilla, joiden avulla kunnat ovat identifioitu. Lopuksi käyn läpi verkkosivulla olleita valokuvia ja niistä tehtyjä havaintoja.

TAULUKKO 3. Rakentuneet kehykset

	Pedagoginen kehys	Hyvinvoinnin kehys	Arvojen kehys	Hallinnollinen kehys
Esimerkkejä keskeisestä sisällöstä	Lapsi on aktiivinen toimija ja oppiva. Lapsen mielipiteet ja vahvuudet ohjaavat pedagogista suunnittelua. Varhaiskasvatus toteutuu vuorovaikutuksessa lasten ja aikuisten kesken.	Lapsen osallisuus liittyy arjen sujuvuuteen turvallisuuteen ja emotionaaliseen hyvinvointiin.	Lapsen osallisuus mainitaan arvona, sen sisältöä ei aukaista. Esim. ”Päiväkotimme varhaiskasvatus perustuu lasten osallisuuteen ja turvalliseen kasvuympäristöön”	Osallisuus ei ole näkyvää. Keskiössä on varhaiskasvatus järjestelmänä, hakuprosessi ja palvelun toimivuus.
Esimerkkejä kehyksessä käytetyistä argumenteista	”Osallisuus tukee oppimista, kehitystä ja motivaatiota”	”Lapsen toiveet otetaan huomioon päivittäisessä toiminnassa.”	”Osallisuus on tärkeä arvo.” (käytännön toteutuksen konkretisoitumisen haasteellista).	Verkkosivujen tehtävänä on tiedottaa käytännön asioista.
Esimerkki metaforat/ fraasit	-toimijuus -osallistuva suunnittelu -lapsen kuuleminen	-Lapsen toiveet -Turvallinen arki - Hyvinvointi	-Lapsen ääni on tärkeä. -Toiminta perustuu osallisuuteen. -Lasta kunnioitetaan.	-asiakasmaksu -sopimus - määräytyminen

toimijat	lapsi, varhaiskasvatuksessa työskentelevät ammattilaiset	Lapsen kasvuympäristössä toimivat työntekijät ja huoltajat	Varhaiskasvatuksen organisaatio, varhaiskasvatuksen työntekijät	Varhaiskasvatuksen organisaatio, vanhemmat ohjattuina, varhaiskasvatuksen hallinto
Kuka puhuu?	varhaiskasvatuksen työntekijät	varhaiskasvatuksen työntekijät	varhaiskasvatuksen organisaatio ja yksiköt	varhaiskasvatuksen organisaatio

3.1 Osallisuus pedagogisessa kehyksessä

Pedagoginen kehys, joka oli havaittavissa hyvin laajana varsinkin suurten kuntien verkkosivuilla, rakentuu tutkimuksen tuloksissa vahvana hallinnollisen kehysten jälkeen. Kehyksen esimerkeistä on havaittavissa metaforia tai fraaseja, jotka liittyvät lapsen aktiivisuuteen, osallistavaan suunnitteluun ja kuulluksi tulemiseen. Tässä kehyksessä lasta kuvataan itse toimivana, päättävänä, ideoivana ja vaikuttavana. Pedagoginen kehys osaltaan heijastaa muuttunutta lapsikäsitystä ja vastaa nykyisen varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (OPS, 2022) ja varhaiskasvatuslain (540/2018) mukaista sisältöä lapsen osallisuuden näkökulmasta sekä YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen periaatteita (1989).

Alla olevista esimerkeistä on havaittavissa lapsen osallisuutta, mikä näyttäytyy juuri edellä esille tuotuna lapsen toimijuutena. Toimijuus näyttäytyy lapsen aktiivisuuteena oppimisen prosessissa. Tämä linkittyy sosiokonstruktivistiseen ja sosiokulttuuriseen käsitykseen lapsesta oppijana ja kehittyvänä yksilönä (Turja, 2020), jonka myös Leinonen (2014) nostaa esille lapsen osallisuuteen liittyen. Vaikka lapsen aktiivinen toimijuus on keskeistä tässä kehyksessä, lapsen oma ääni ei nouse esille, mikä on havaittavissa myös alla olevista esimerkeistä. Kehyksessä on havaittavissa varhaiskasvatuksen eri toimintamuodoissa työskentelevien ja organisaation ääni.

Lapsella on päiväkodissa mahdollisuus omaehtoiseen tutkimiseen, kokeilemiseen ja monipuoliseen itseilmaisuun Lapsia kannustetaan ratkaisemaan ongelmia, esittämään kysymyksiä ja etsimään vastauksia. K12

Lapset osallistuvat myös itse valokuvien, videoiden sekä muiden luovien aineistojen tuottamiseen. K19

Tutustumisjakson jälkeen lapsella on tukeva pohja, jolta hän voi aloittaa päivähoitomaailman itsenäisen tutkimisen. K7

--päiväkodissa lapsi saa tutkia, osallistua, innostua, toimia ja tarkkailla yhdessä ammattitaitoisen henkilöstön kanssa. K12

Nämä esimerkit rakentavat kuvausta, ettei lapsi ole oppimisprosessissa kohteena, vaan lapsi kuvataan aktiivisena toimijana varhaiskasvatuksessa ja omassa oppimisessaan. Tämä kuvaus on yhteydessä Virkin (2015) esille tuoman Vygotskin ja Piaget'n oppimiskäsitykseen. Kehyksen kuvauksissa lapsi vaikuttaa omalla toiminnallaan oppimiseensa. Kehyksessä tuodaan esille myös lapsen osallisuuden tukevan oppimista, kehitystä ja motivaatiota. Oppimisprosessin lisäksi tässä kehyksessä lapsen osallisuus näyttäytyy myös varhaiskasvatuksen toiminnan suunnittelussa ja kehittämisessä, mikä on havaittavissa alla olevista esimerkeistä.

Yhteiset keskustelut lasten ja henkilöstön kesken antavat tietoa lasten tärkeinä pitämistä asioista. Niitä hyödynnetään varhaiskasvatuksen suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa. Lasten aktiivista toimijuutta tuetaan ottamalla heidät mukaan toiminnan ja arjen suunnitteluun sekä arviointiin. K4

Lapsille annetaan myös konkreettisia mahdollisuuksia esittää kehittämissuunnitelmia ja osallistua ruokailuhetkien toteuttamiseen. K2

Suunnittelemme toimintaa lapsen mielenkiintoa ja tarpeita kuunnellen. K10

Esimerkeissä lapsi kuvataan aktiivisena toimijana myös oman kasvuympäristönsä suunnittelussa, toteutuksessa ja päätöksenteossa. Tällä on yhtäläisyyksiä Sevónin ja kumppanien (2021b) mainitsemaan osallisuuspedagogiikkaan eli lasten aktiivisuudella varhaiskasvatuksen suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin. Kehyksen kautta lapsi kuvataan yhteisön tasavertaisena jäsenenä, jolla on oikeus vaikuttaa ja osallistua yhteisiin päätöksiin ja varhaiskasvatuksen arkeen, mikä on samansuuntainen myös Kankaan (2016) ajatuksen kanssa koskien lasten näkemysten kuulemistakin sekä lasten kehittyvien vaikuttamistaitojen tärkeänä pitämistä. Kehyksessä jää kuitenkin näkymättömiin, miten lasten aktiivisuus varhaiskasvatuksen suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa toteutetaan tai miten lapsen aktiivisuus suunnittelussa vaikuttaa varhaiskasvatuksen arjen käytäntöihin.

Aktiivisella toimijuudella on myös yhteys pedagogisen kehyksen kuvauksiin liittyen varhaiskasvatusta säätelevien lakien sisältöön, kuten varhaiskasvatussuunnitelmien laatimiseen.

Teemme kanssanne lapsen varhaiskasvatussuunnitelman (Lapsen vasu, Wilmassa), jossa sovitaan tavoitteet aikuisten yhteiselle pedagogiselle toiminnalle ja toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi. K13

Varhaiskasvatussuunnitelmassa asetetaan yhdessä toiminnalle tavoitteita, joilla edistetään lapsesi suunnitelmallista kasvatusta, opetusta ja hoitoa. K17

Lakisääteinen (varhaiskasvatustalaki 540/2018) lapsen varhaiskasvatussuunnitelma (Vasu) laaditaan jokaiselle päiväkodissa ja perhepäivähoidossa olevalle lapselle yhdessä lapsen ja huoltajien kanssa ja sen toteutumista seurataan ja tarkistetaan vuosittain. K6

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma on lapsen hyvinvoinnin, pedagogisen toiminnan ja tarpeiden lähtökohdanna, minkä laatimisen yhteydessä toimijoiksi kuvataan varhaiskasvatuksen työntekijät ja vanhemmat. Varhaiskasvatussuunnitelmaprosessiin liittyvissä esimerkeissä mainitaan myös lapsi toimijana. Tällaisia esimerkkejä oli aineistossa kuitenkin vain muutamia. Lapsen osallisuus osana varhaiskasvatussuunnitelman laatimisen prosessia jää siis suurelta osin näkymättömiin kehityksessä.

Osallisuutta oli havaittavissa myös lapsen ja työntekijän keskinäiseen vuorovaikutukseen ja leikkiin liittyen. Vuorovaikutusta ja leikkiä määritellään oleellisesti lapsen osallisuuteen liittyvänä asiana (esim. Virkki, 2015; Kettukangas ja Härkönen, 2020; Kangas, 2016). Pedagogisessa kehityksessä vuorovaikutusta kuvataan lasten ja varhaiskasvatuksessa työskentelevien välisenä aktiivisena toimintana sekä vuorovaikutuksen tärkeyttä varhaiskasvatuksessa vaikuttavan tunneilmapiirin pohjana. Vuorovaikutuksiin liittyvissä kuvauksista korostetaan sensitiivisyyttä, turvallisuutta ja lämmintä vuorovaikutusta sekä pienryhmissä toimimista. Esimerkeissä on havaittavissa, että myös kunnioitus ja arvostus nousevat esille osana vuorovaikutusta. Ylikörkön (2022) mukaan kasvuympäristöjen osallisuuden keskiössä on juuri lapsen yksilöllinen ja arvostava kohtaaminen.

Varhaiskasvatus toteutuu vuorovaikutuksessa lasten ja aikuisten kesken. K4

Lämmin ja kunnioittava vuorovaikutus luo pohjan ryhmän turvalliselle ilmapiirille. K17

Turvallisella ilmapiirillä ja myönteisellä, lämminhenkisellä sekä moninaisuutta kunnioittavalla vuorovaikutuksella vahvistetaan lasten yhteenkuuluvuutta ja kulttuurien välistä yhteiseloä. K5

Päiväkodissamme vahvistamme lapsen myönteistä vuorovaikutusta ja osallisuuden kokemusta. Kohtaamme jokaisen lapsen ja perheen kunnioittavasti ja arvostavasti. K12

Arjessa lämmin vuorovaikutus saavutetaan toimimalla enemmän pienissä kuin isoissa ryhmissä. Pienissä ryhmissä aikuinen on lähellä lasta, jolloin lasten ajatusten, huomioiden ja kokemusten kuuleminen toteutuu. K4

Lasten digitaalisen osaamisen kehittymistä tuetaan yhdessä toimien, kokeillen ja erityisesti leikkien. K8

Viimeisessä yllä olevista esimerkeistä on havaittavissa myös leikki osana vuorovaikutusta. Leikillä oli aineiston perusteella kaksoismerkitys, sillä se mainittiin sekä

arvona että pedagogisena toimintana. Analyysia tehdessä leikki kehystyi verkkosivuilla vahvemmin kuitenkin pedagogisen toimintana.

Leikki on varhaiskasvatuksen tärkein toiminnan tapa. K4

Tarjoamme lapselle leikkiin aikaa, tilaa ja välineitä kasvun ja kehityksen edistämiseen. K12

Leikki on tärkeää lapsen kehityksen ja oppimisen kannalta. Leikkiessä lapsi voi käyttää mielikuvitustaan ja luovuuttaan, kokeilla ideoitaan ja tutkia maailmaa. K1

Leikki kuvataan kehyksessä varhaiskasvatukseen ja lapsen osallisuuden keskeisenä kuuluvana asiana, jossa lapsi on keskiössä aktiivisena toimijana. Tämä myötäilee Leinosen (2014) sekä Kyrönlammen ja Uiton (2022) huomioita leikistä ja osallisuudesta.

Kehyksen kuvauksissa varhaiskasvatuksessa työskentelevät ovat leikin mahdollistajia leikin ollessa lapselle tärkeä sekä oppimisen että hyvinvoinnin näkökulmasta. Yllä olevista esimerkeistä keskimäinen tuo esille varhaiskasvatuksessa työskentelevien roolia leikin resurssien mahdollistajana. Kehyksessä jää kuitenkin näkymättömiin varhaiskasvatuksessa työskentelevien aktiivisuus leikissä.

3.2 Osallisuus hyvinvoinnin kehyksessä

Hyvinvoinnin kehys rakentuu kuvauksista lapsen arjen sujuvuudesta ja siitä, miten arjen sujuvuus liittyy lapsen turvallisuuden ja emotionaaliseen hyvinvointiin. Kehyksessä toistuu fraaseina ja metaforina lapsen toiveet ja tarpeet, turvallisuus ja hyvinvointi. Kehyksen kautta rakentuu kuvaus lapsesta herkkänä kohteena, jota kasvuympäristössä toimivat aikuiset ohjaavat ja suojelevat sekä kohtaavat ja kuuntelevat. Tämä kuvaus on samansuuntainen Turjan ja Vuorisalon (2022) sekä Alasen (2009) esille nostaman, aikaisemmin vallalla olleeseen kuvaukseen lapsesta ja lapsen roolista.

Kuten Pedagogisessa kehyksessä, niin myös tässä kuuluu lapsen kasvuympäristössä toimivien henkilöiden eli varhaiskasvatuksen työntekijöiden ja organisaation ääni, mikä on havaittavissa alla olevien esimerkkien myötä.

Yhdessä vanhempien kanssa luomme lapselle positiivisen kasvuympäristön, jossa hänen on helppo kokeilla ja kasvaa. K19

Vuoropuhelu on tässä vaiheessa tärkeää huoltajien ja varhaiskasvattajien kesken. K2

Teemme yhteistyötä lapsen vanhempien ja päivähoiton henkilökunnan kanssa vahvistaaksemme lapsen tervettä itsetuntoa ja myönteistä käsitystä itsestään sekä

luodaksemme ryhmässä parhaat mahdolliset edellytykset kehitykselle ja oppimiselle. K7

Kehyksessä vuorovaikutus rakentuu aktiiviseksi varhaiskasvatuksen työntekijöiden ja vanhempien välillä, lapsen ollessa kasvuympäristöjensä aikuisten vuorovaikutuksen kohteena. Varhaiskasvatuksen työntekijöiden ja vanhempien keskinäinen aktiivisuus nousee esille myös lapsen aloittaessa varhaiskasvatuksessa, mihin liittyvää kuvausta on paljon hyvinvoinnin kehyksessä.

Varhaiskasvatuksen työntekijöiden tehtävänä on luoda lapsen kannalta mahdollisimman turvallinen ja lapsen tarpeet huomioiva aloitus. K2

Tutustumisjakson aikana lapsesi tuodaan osaksi ryhmää hänelle sopivalla tahdilla. K7

Aloituskeskustelussa varhaiskasvatuksen henkilökunta kertoo mitä vaetetusta lapsi tarvitsee. K17

Lapsen osallisuudesta rakennetaan kuvausta, jossa lapsi on varhaiskasvatuksessa ja siihen liittyvässä aloituksessa kaiken keskiössä. Vaikka lapsi on keskiössä, ei häntä kuitenkaan kuvata aktiivisena toimijana siirtyessään kasvuympäristöstä toiseen eli kodista varhaiskasvatukseen. Kehyksessä on myös kuvausta liittyen varhaiskasvatuksen arjen muihin käytäntöihin kuten ruokailuun ja lepo hetkeen. Virkki (2015) sekä Kettukangas ja Härkönen (2020) nostavatkin esille varhaiskasvatuksen arjen perustoiminnoissa tapahtuvan lapsen aktiivisen toimijuuden olevan tärkeä osa osallisuutta. Kehyksessä perustoimintoihin liittyvät kuvaukset tukevat hyvinvoinnin näkökulmaa esittämällä ne lapsen hyvinvointia ja terveyttä edistävinä asioina, ei niinkään varhaiskasvatuksen arjessa tapahtuvina tilanteina, missä lapsella olisi mahdollista olla vaikuttamassa.

Pyrimme kiireettömään, miellyttävään ja ruokaa arvostavaan ruokailuhetkeen, jossa myös kestävän kehityksen periaatteet ovat mukana. K2

Ruokailu ja ruokakasvatus ovat tärkeä osa lapsen varhaiskasvatusta. Laadukkaat, terveelliset ja monipuoliset ateriat ja välipalat edistävät lasten hyvinvointia ja terveyttä. K17

Lepohetkeä varhaiskasvatuspaikoissamme vietetään lounaan jälkeen. Lepohetkellä kuunnellaan kasvattajan lukemaa satua tai rauhoittavaa musiikkia. K20

Aamupäivän toiminnan, ulkoilun ja ruokailun jälkeen lapset siirtyvät päivälevolle, kuuntelevat satua tai musiikkia. Päiväkodissa lepo hetken rutiinit auttavat lasta rauhoittumaan ja lepäämään. Osa lapsista tarvitsee päiväunet ja osalle riittää lepo/satuhetki. Henkilökunta keskustelee kanssasi päiväkodin käytännöistä. K17

Kuten varhaiskasvatuksen aloitukseen, niin ei myöskään varhaiskasvatuksen arjen perustoiminnoissa ollut löydettävissä lapsen oma-aloitteisuuteen, toimijuuteen tai osallisuuteen viittaavia kuvauksia. Arjen perustoimintoihin liittyvissä kuvauksissa rakennetaan toimijoiksi varhaiskasvatuksen työntekijäitä yhteistyössä vanhempien kanssa. Edellä olevat esimerkit ovat jo kuvanneet sitä, miten hyvinvoinnin kehyksessä lapsen osallisuuden ja toimijuuden kuvaus jää heikoksi ja näkymättömäksi. Kehyksen kuvauksissa lapsi näyttäytyy objektina, jota myös alla olevat esimerkit osoittavat.

Edistämme jokaisen lapsen kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä ja hyvinvointia sekä tuemme lapsen oppimisen edellytyksiä. K3

Varhaiskasvatuksessa huolehditaan siitä, että jokainen lapsi kokee itsensä hyväksytyksi omana itsenään sekä ryhmän jäsenenä. Kannustamalla lasta ja antamalla hänelle mahdollisuuksia onnistumisen kokemuksiin tuetaan lapsen myönteisen minäkuvan kehittymistä. K5

Toiminta edistää lapsen iän ja kehitystason mukaista kokonaisvaltaista kasvua, terveyttä ja hyvinvointia. K2

Toiminta tukee lapsen kehitystä ja oppimista, edistää lapsen tasapainoista kasvua ja hyvinvointia sekä tukee osaltaan vanhempia heidän kasvatustyössään. K15

Hyvinvoinnin kehyksessä rakennetaan lapsen kasvuympäristössä vaikuttavista aikuisista lapsen hyvinvoinnin mahdollistajia ja lapsen rooliksi jää olla keskiössä kasvuympäristössä. Kasvuympäristön aikuisten ollessa toimijoina, heidän tehtävänä näyttäytyä lapsen tarpeiden kuuntelu.

3.3 Osallisuus arvojen kehyksessä

Arvojen kehys rakentuu varhaiskasvatuksen ja lapsen osallisuuden, sekä niihin liittyvien arvojen kuvauksesta. Lapsen osallisuus näyttäytyy kehyksen kautta tarkasteltuna varhaiskasvatukseen vaikuttavana arvona. Osallisuus, toimijuus, lapsen ääni ja yhdenvertaisuus ovat nykypäivän tärkeitä käsitteitä sekä arvopuhetta, mitkä ovat esillä varhaiskasvatusta ohjaavassa laissa ja asiakirjoissa (varhaiskasvatustilanne 540/2018; OPH, 2022). Arvojen kehyksessä esiintyy metaforina ja lauseina lapsen toimijuus ja osallisuuden tärkeys. Ne näyttäytyvät kunnioituksena lasta ja lapsuuden itseisarvoa kohtaan. Kehyksessä jää kuitenkin näkymättömäksi, miten lapsen osallisuuden arvoa toteutetaan varhaiskasvatuksen arjen käytännöissä.

Toimintamme lähtökohtia ovat huoltajien, lasten ja henkilöstön yhteisöllinen ja osallisuutta korostava arki. K12

Toiminnassamme näkyy hyvän lapsuuden sisällöt; kasvurauha, lapsen osallisuus, ilo, huumori, luottamus. K12

Päiväkotimme varhaiskasvatus perustuu lasten osallisuuteen ja turvalliseen kasvuympäristöön. K19

Varhaiskasvatuksen tavoitteena on osallisuuden vahvistaminen, hyvinvoinnin lisääminen ja syrjäytymisen ennaltaehkäiseminen. K3

Esimerkeissä korostuu varhaiskasvatuksen organisaation ja yksikköjen ääni, jotka tuovat esille lapsen osallisuuden tärkeyttä varhaiskasvatuksessa. Arvojen kehyksessä on havaittavissa myös osallisuuteen liittyvänä turvallisuuden ja tunneilmapiirin näkökulmat mitä myös Turja ja Vuorisalo (2022) tuovat esille lapsen osallisuuteen liittyen.

Kuten pedagogisessa kehyksessä, niin myös arvojen kehyksessä rakennetaan lapsesta aktiivista toimijaa. Lapsi on aktiivinen toimija, joka toimii ja vaikuttaa nykyisyydessä omassa kasvuympäristössään osana yhteisöä, mikä käy on havaittavissa alla olevista esimerkeistä.

Lapsi kasvaa osana yhteisöä, jossa hänellä on hyvät edellytykset olla aktiivinen toimija. K3

Varhaiskasvatuksessa opitut tiedot ja taidot vahvistavat lasten osallisuutta sekä aktiivista toimijuutta yhteiskunnassa. K2

Varhaiskasvatuksessa kaikki lapset saavat harjoitella digitaalisia taitoja, jotta he kasvavat aktiiviseksi toimijoiksi yhteiskuntaamme. Erilaiset digitaaliset projektit lisäävät lasten osallisuutta, toimijuutta ja yhteisöllisyyttä. K19

Varhaiskasvatuksen arvoina ovat palveluhenkisyys, luottamuksellisuus sekä lasten ja perheiden osallisuus. Varhaiskasvatus tukee lapsen kasvua itseensä luottavaksi, yhteistyökykyiseksi ja vastuuntuntoiseksi ihmiseksi. K5

Varhaiskasvatus on osa suomalaista koulutusjärjestelmää. Se edistää lasten tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä ehkäisee syrjäytymistä. Lasten oppimat tiedot ja taidot vahvistavat osallisuutta ja aktiivista toimijuutta yhteiskunnassa. K4

Kolme viimeistä esimerkkikuvausta rakentavat myös lapsen toimijuutta tulevaisuuden näkökulmasta, mitä oli löydettävissä verkkosivuilta. Arvojen kehysten kautta rakentuu lapsen toimijuuden kuvausta lapsesta tulevaisuuden yhteisöllisenä, yhteiskunnallisena ja demokraattisena toimijana. Toimijuutta kuvataan myös varhaiskasvatuksen tavoitteena, minkä Leinonen (2014) tuo esille leikin yhteydestä lapsen osallisuuteen. Se, miten lapsen aktiivista toimijaksi kehittymistä tuetaan varhaiskasvatuksessa, ei nosteta esille verkkosivuilla.

3.4 Osallisuus hallinnollisessa kehyksessä

Hallinnollinen kehys rakentuu vahvaksi, ja on aineiston pohjalta vallitsevin kehys. Hallinnollisen kehysten painotus on varhaiskasvatuksen hallinnollisessa näkökulmassa, jossa huoltajia ohjeistetaan toimimaan varhaiskasvatuksen palveluprosessien eri vaiheissa. Tässä kehyksessä toistuu sanoina esimerkiksi perustuminen, maksut, määrittäminen sekä sopiminen tai sopimus.

Kehyksen kautta rakentuu kuvausta varhaiskasvatuksesta kunnallisena ja lakisääteisenä palveluna sekä järjestelmänä. Hallinnollisen kehysten sisältöä näyttäisi ohjaavan kuntalaki (410/2015), mikä velvoittaa kunnan antamaan tietoa kunnassa järjestettäviltä palveluista, kuten varhaiskasvatuksesta. Hallinnollisessa kehyksessä kunta varhaiskasvatuksen organisaationa on aktiivisena toimijana ja äänessä yksipuolisesti tiedottajana. Kuvaukset pitävät sisällään siihen liittyviä palveluja muun muassa hakuprosessista, laskutuksesta sekä kunnassa käytettävästä varhaiskasvatuksen tietojärjestelmästä kuten Daisystä, Muksunetistä, Päikystä, Wilmasta tai Evakasta. Palvelukuvausten lisäksi hallinnollinen kehys rakentuu varhaiskasvatusyksikköjen aukioloajoista ja lapsen varhaiskasvatustarpeen mukaisista vaihtoehtokuvauksista.

Hae varhaiskasvatuspaikkaa lapselle viimeistään neljä kuukautta ennen hoidossa aloittamista. K2

Varhaiskasvatuksesta peritään kuukausimaksu, joka määräytyy perheen koon, palvelun tarpeen sekä bruttotulojen mukaan. K17

Palveluohjaajalle tulee ilmoittaa myös hoidon tarpeen muutoksista, esim. varhaiskasvatusvarauksen muutokset, vuorohoidon tarve. K11

--varhaiskasvatus käyttää Daisy-järjestelmää ja DaisyFamily on päivittäinen asiointikanava huoltajien ja varhaiskasvatuksen välillä. K13

Päiväkodit ovat avoinna maanantaista perjantaihin klo 7.00–17.00 (tarvittaessa 6.00–18.00 työ- tai opiskeluperusteisesti). Osa päiväkodeista on avoinna maanantaista sunnuntaihin klo 22 asti. Ympäri vuorokautinen päiväkotitoiminta on avoinna joka päivä. K2

Edellä olevia hallinnollisia esimerkkejä eri aihealueilta on aineistossa kaikista eniten. Esimerkeissä varhaiskasvatuksen organisaatio on aktiivisena toimijana ja äänessä yksipuolisesti varhaiskasvatuksesta tiedottajana. Hallinnollisessa kehyksessä lapsi ja lapsen osallisuus jää näkymättömiin, sillä lapsi näyttäytyy vain epäsuorasti palvelun käyttäjänä.

3.5 Valokuvat lapsen osallisuuden kuvaajana

Olen luokitellut verkkosivujen 154 valokuvaa niiden sisällön ohjaamana kolmeen eri kategoriaan eli ihmisiin, oppimisympäristöön ja symbolisiin kuviin. Verkkosivustoilla olevat valokuvat ovat tarkastelun perusteella sekä autenttisia että kuvapankeista ladattavia kuvia. Varhaiskasvatuksen yksiköihin ja niiden sisätiloihin sijoittuvat valokuvat vaikuttavat olevan autenttisia eli niissä kuvataan kyseisiä yksiköitä eri näkökulmista. Myös osa ihmisiä esittävästä valokuvista vaikuttaisi olevan autenttisia eli kuvaavan kyseisen kunnan ja yksikön työntekijöitä sekä valokuvaushetkellä yksikössä olevia lapsia. Autenttisuus näyttäytyy myös valokuvan laadussa. Joillakin verkkosivuilla olevista valokuvista, jotka kuvaavat yksiköitä ja ihmisiä, ovat hieman epätarkkoja. Tämä on havaittavissa, kun ne avautuivat tietokoneen selaimen kautta tarkasteltavaksi.

Ihmisiin liittyviä valokuvia on eniten aineiston verkkosivulla. Ihmisiin liittyvät valokuvat rakentavat osaltaan pedagogista kehystä ja siellä näyttäytyvää lapsen osallisuuden kuvausta. Ihmisiin liittyvät valokuvat rakentavat kuvaa lapsista aktiivisina toimijoina yksin, parin kanssa tai pienessä lapsiryhmässä. Valokuvien lapset ovat metsässä, pihalla tai aktiivisesti sisällä toimimassa ja osallistumassa varhaiskasvatuksen toimintaan liikkuen ja leikkien. Valokuvien hymyilevistä lapsista rakentuu kuvaus, että he ovat iloisia ja tyytyväisiä. Muutamassa kuvassa on myös yksittäisiä lapsia oman toiminnan äärellä. Näistä on havaittavissa lapsen ilmeessä keskittymistä. Ihmiset kategorian valokuvat rakentavat myös Turjan ja Vuorisalon (2022) esille tuoman osallisuuden perusedellytysten mukaista osallisuutta, sillä kuvista heijastuu lapsen ja lasten myönteinen tunnetila, itseluottamus ja luottamus varhaiskasvatussyksikössä työskenteleviin ja vertaisiin henkilöihin.

Valokuvista, joissa on lasten lisäksi myös varhaiskasvatuksessa työskenteleviä henkilöitä mukana, on havaittavissa heidän keskinäistä vuorovaikutusta ja yhdessä toimimista. Lapsista ja varhaiskasvatuksessa työskentelevistä henkilöistä rakentuu kuva yhdenvertaisina toimijoina. Työntekijät ovat kuvissa lasten tasolla lattialla tai pöydän ääressä, vuorovaikutuksessa ollaan kääntyneitä lasten suuntaan ja kasvoilla on hymy tai neutraali ilme. Ihmisiin liittyvien valokuvien rakentama kuvaus on samansuuntaista Turjan ja Vuorisalon (2022) sekä Kinnunen (2021) määrittelemän lapsen osallisuuden kanssa. He kuvaavat lapsen osallisuutta lapsen aktiivisena toimintana ja kehityksenä, joihin vaikuttaa ihmisten keskinäinen vuorovaikutus sekä lapsen mahdollisuus vaikuttaa kasvuympäristöissä.

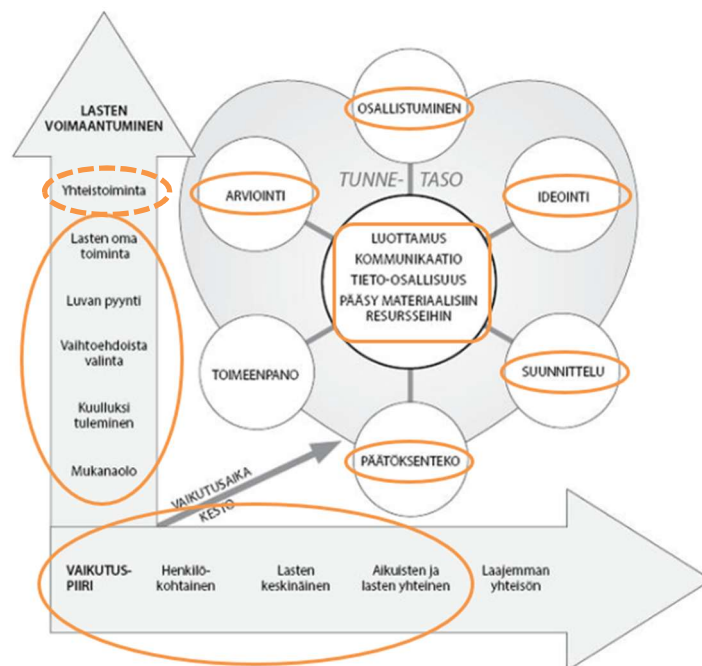
Varhaiskasvatuksen yksiköt, niihin liittyvät piha-alueet, sisätilat ja lelut muodostavat oppimisympäristö-kategorian, mikä osaltaan vahvistaa sekä pedagogisen kehyksen ja osaltaan hyvinvoinnin kehyksen kuvausta lapsen osallisuudesta. Tämän kategorian valokuvat rakentavat kuvaa monipuolisista varhaiskasvatuksen oppimisympäristöistä ja siellä

olevista leluista sekä muista toiminnassa käytetyistä tarvikkeista. Valokuvissa on sekä työntekijöiden ja kunnan organisaationa rakentamaa oppimisympäristöä, missä on lasten toimintaa ja oppimista sekä varhaiskasvatustyöryhmän arjessa toimimista tukevia kuvia, numeroita ja kirjaimia. Lisäksi valokuvissa on esimerkiksi liikuntavälineitä sisätiloissa. Oppimisympäristöön liittyvät valokuvat vastaavat Leinosen (2014) huomiota siitä, että varhaiskasvatuksessa työskentelevien näkökulmasta oppimisympäristön suunnittelu ja toteuttaminen ovat keskeistä lapsen osallisuutta tarkasteltaessa. Oppimisympäristöistä on havaittavissa lasten tekemää kuvataidetta esimerkiksi maalausten sekä katuliitupiirustusten muodossa. Tämä havainto on samansuuntainen Turjan ja Vuorisalon (2022) esittämän kanssa siitä, että osallisuuden määrittelyyn liittyy lasten mahdollisuudet käyttää omatoimisesti varhaiskasvatuksessa erilaisia materiaaleja ja välineitä.

Symbolisten kuvien kategoriaan liittyvät valokuvat, joita oli lukumäärällisesti vähiten, liittyivät hallinnolliseen kehykseen. Näissä kuvissa on muun muassa tietokone, lyijykynä ja kännykkä. Tällaisia samantyyppisiä kuvia esiintyy eri internetin kuvapalveluista, joista kuvat ovat ladattavissa rekisteröityneelle käyttäjille eri yhteyksissä hyödynnettäviksi. Kuvat eivät liity suoraan varhaiskasvatukseen, vaan ovat nimensä mukaisesti symbolisia ja kuvaavat varhaiskasvatuksen palvelussa asiointia. Symbolisten kuvien kategoriaan liittyvät valokuvat, joita oli lukumäärällisesti vähiten, tukivat osaltaan hallinnollisen kehyksen rakentumista.

3.6 Tutkimustulosten tarkastelu suhteessa Turjan (2020) malliin

Tutkimustulosten perusteella voidaan havaita, että verkkosivuilta rakentuvilla lapsen osallisuuden kuvauksilla, jotka pohjautuvat teksteihin ja valokuviiin, on yhteneväisyyksiä Turjan (2020) lapsen osallisuuden moninaisuuden mallin (kuvio 2) kanssa. Olen merkinnyt oranssilla värillä (kuvio 2) mallin kanssa samansuuntaisena aineiston pohjalta näyttäytyvän lapsen osallisuuden.

KUVIO 2. Tutkimustulokset sijoitettuna Turjan (2020) malliin

Kun tarkastellaan mallin voimaantumisen osiota tutkimustulosten perusteella, voidaan todeta, että lapsen osallisuuden viisi porrasta näyttäytyvät tuloksissa. Tuloksista on löydettävissä askelmat, jotka alkavat mukanaolosta aina lasten omaan toimintaan. Ainoastaan lasten osallisuuden voimaantumisen ylin porras eli työntekijöiden ja lasten yhteistoiminnallisuuden ja dialogisuuden kuvaus jää näkymättömiin verkkosivujen tekstien kuvauksissa. Yhteistoimintaan liittyvää kuvausta voidaan havaita löytyvän kuitenkin verkkosivuilla olevissa ihmiset-kategorian valokuvissa. Tästä syystä ylin porras on merkitty oranssilla katkoviivalla.

Turjan (2020) mukaan osallisuuden vaikutuspiiri kuvaa lapsen osallisuuden alkamista lapsesta itsestään ja hänelle tärkeistä asioista, laajentuen lasten välisten sekä lasten ja työntekijöiden väliseen vuorovaikutukseen. Viimeisenä kohtana osiossa on laajempi yhteisö,

kuten esimerkiksi varhaiskasvatusyksikkö. Tutkimustulosten perustella voidaan todeta, että kuvaus siitä, miten lapsi voisi vaikuttaa varhaiskasvatusyksikköön osana kasvuympäristöään, ei rakennu verkkosivujen teksteissä tai valokuvissa. Tähän liittyen Turja (2020) muistuttaakin, että lapsilla tulisi olla mahdollisuus vaikuttaa yhteisöllisesti eli laajemmin kuin oman varhaiskasvatusryhmän, varhaiskasvatusyksikön ja oppimisympäristön ideointiin sekä suunnitteluun.

Lapsen osallisuuden vaikutuspiiri-osioon voidaan yhdistää myös lapsen osallisuuden vaikutusajan tarkastelu. Turjan (2020) mukaan ajallisuudella viitataan sellaiseen osallisuuteen, jonka aikaan saama toiminta voi olla joko lyhytaikaista tai pitkäkestoista, ja sillä voi olla sekä kertaluonteisia että pitkäaikaisia vaikutuksia lapsen kasvuympäristöissä. Tulosten pohjalta voidaan havaita lapsen osallisuuden ajallisuuden kuvauksia, jotka liittyvät sekä päätöksenteon kertaluonteisuuteen ja pitkäkestoisuuteen. Lapsen osallisuuden pitkäkestoisuutta kuvaa erityisesti Arvojen kehyksen kautta rakentuva lapsen toimijuuden kuvaus, jossa lasta kuvataan tulevaisuuden yhteisöllisenä, yhteiskunnallisena ja demokraattisena toimijana. Lapsen osallisuus ei näyttäydy siis vain kertaluonteisena asiana, vaan lapsen osallisuudella nähdään olevan pitempikestoisia vaikutuksia lasten elämään.

Turja (2020) jakaa mallinsa tunnetason ideointi-, suunnittelu-, päätöksenteko-, osallistumis-, toiminta- ja arviointiosallisuuteen. Hän kuvaa niitä lasten käytettävissä olevina tiloina ja välineinä, lapsen luottamuksena itseensä sekä toisiin ihmisiin. Viittä edellä luetelluista tunnetason osallisuuden muodoista on löydettävissä aineiston perusteella. Turja (2020) nostaa esille, että tunnetasoon liittyy oleellisena tunne yhteisöön kuulumisesta sekä hyväksytyksi tulemisesta siinä. Turja (2020) korostaakin, että lapsen oma tunne on olennainen osa osallisuutta ja erilaisten tunteiden kautta lapsi kokee toiminnan merkityksellisenä. Erityisesti pedagogisen kehyksen lisäksi verkkosivuilla olevat oppimisympäristöön ja ihmisiin liittyvät valokuvat rakentavat mallin mukaista lapsen tunnetason osallisuuden kuvausta. Tutkimustuloksia tarkastellessa voidaan lopuksi todeta, aineiston perusteella ei rakennu kuvausta, missä kävisi ilmi, millä tavalla lapsen osallisuuteen liittyvät muut tunnetason osatekijät konkretisoituisivat käytännössä. Tätä peilaten voidaan todeta, että Turjan (2020) mallin tunne-tason toimeenpano osana lapsen osallisuutta jää näkymättömiin.

4 POHDINTA

Tämän tutkielman tehtävänä on tarkastella kuntien varhaiskasvatuksen verkkosivustoilta rakentuvia kehyksiä ja sitä, millaisena lapsen osallisuus näyttäytyy kehysten kautta tarkasteltuna. Tutkielman aineisto sisältää 20 kunnan varhaiskasvatuksen verkkosivustot. Analysoin verkkosivun tekstejä soveltamalla Goffmanin kehysanalyysia ja hyödyntämällä analyysin apuvälineenä taulukkoa (TAULUKKO 2). Tässä luvussa käsitelen tuloksiin liittyvää yhteenvetoa ja johtopäätöksiä. Niiden lisäksi tarkastelen tutkielman luotettavuutta ja eettisyyttä. Luvun lopussa esittelen myös pohdintaani jatkotutkimusta varten.

4.1 Tulosten yhteenveto ja johtopäätökset

Tässä tutkielmassa kehysanalyysin tuloksena rakentui neljä kehystä eli pedagoginen kehys, hyvinvoinnin kehys, arvojen kehys ja hallinnollinen kehys. Voidaan todeta, että nämä neljä kehystä rakentavat jokainen omalla tavallaan lapsen osallisuuden kuvausta tai osoittaa sen puuttumisen. Kehysten kautta tarkasteltuna lasta kuvataan varhaiskasvatuksen verkkosivustoilla välillisenä palvelun käyttäjänä, kasvuympäristön huolenpidon kohteena, aktiivisena ja osallistuvana toimijana sekä lapsen osallisuutta symbolisena arvona.

Tutkimustuloksia tarkastellessa on huomionarvoista, miten varhaiskasvatuksen verkkosivuilla on havaittavissa kuvausta lapsen osallisuudesta, mikä heijastelee mennyttä lapsuuden asemaa ja lapsen roolia. Turjan ja Vuorisalon (2022) mukaan lapsi nähtiin aiemmin herkkänä ja aikuisten suojelun kohteena. Tämä näkökulma vaikuttaa edelleen verkkosivujen teksteissä. Kuntien varhaiskasvatuksen verkkosivut ovat suunnattu aikuisille ja erityisesti huoltajille, jotka hakevat tietoa varhaiskasvatuksesta. Lapsen tuominen esille suojelun kohteena voi korostaa kunnan halua nostaa esille turvallisuushakuisuutta ja lapsen hyvinvoinnin tärkeyttä, mikä on tärkeää erityisesti lapsen aloittaessa varhaiskasvatuksessa.

Tutkimustuloksia tarkastellessa voidaan myös havaita, että varhaiskasvatuksen verkkosivujen teksteissä äänessä on varhaiskasvatuksen työntekijät, yksiköt tai kunta organisaationa. Niiden äänessä oloon voi vaikuttaa myös edellä mainittu näkökulma, että verkkosivut on suunnattu aikuisille sekä erityisesti huoltajille, ja asioiden tarkastelu tapahtuu aikuisten näkökulmasta. Tällä on yhtäläisyyksiä Alasen (2009) esille tuoman, aiemmin vallalla olleen näkökulman kanssa. Vaikka varhaiskasvatuksen verkkosivut ovat pääosin huoltajille ja muille aikuisille suunnattu, olisi osallisuutta edistävää tuoda esiin lapsen

näkökulmaa, vaikka varhaiskasvatuksen aloitukseen tai varhaiskasvatuksen kokopäiväpedagogiikkaan liittyen lapsen sanoilla tai piirustuksilla. Niitä voisi tuoda esille myös videoiden tai lasten ottamien valokuvien avulla. Tällä tavoin olisi myös mahdollisuus vaikuttaa siihen, että kokopäiväpedagogiikkaan sekä perustoimintoihin liittyvää kuvausta olisi enemmän verkkosivuilla. Nyt tulosten myötä voidaan havaita, että verkkosivuilta puuttuu tärkeää lapsen osallisuuteen liittyvää varhaiskasvatuksen arjen käytäntöjen kuvausta erityisesti lapsen aktiivisen toimijuuden näkökulmasta, minkä Virkki (2015) ja Kettukangas ja Härkönen (2020) nostavat esille oleellisesti lapsen osallisuuteen varhaiskasvatuksessa kuuluvana asiana.

Osallisuus, toimijuus, lapsen ääni ja yhdenvertaisuus ovat nykypäivän tärkeitä käsitteitä sekä arvopuhetta, mitkä ovat esillä varhaiskasvatusta ohjaavassa laissa ja asiakirjoissa (varhaiskasvatustalaki 540/2018; OPH, 2022). Tutkimuksen tuloksissa lapsen osallisuus näyttäytyy arvona, joka on ohjaavien asiakirjojen mukaista. Tutkimustulosten perusteella on osoitettavissa kuitenkin ristiriita arvolupausten ja varhaiskasvatuksen arjen toiminnan kuvausten välillä. Lapsen osallisuutta nostetaan esille arvopuheena, mutta verkkosivuilla vierailijoille jätetään avaamatta, mitä lapsen osallisuuden arvot tarkoittavat varhaiskasvatuksen arjen käytännön tasolla. Sevón ja kumppanit (2021b; Weckström, 2021; Kangas, 2016) toteavat varhaiskasvatuksen arjessa olevan haasteita lapsen osallisuuden toteutumisessa. Kankaan (2016) ja Weckströmin (2021) mukaan varhaiskasvatuksen arjessa lapsen osallisuus voikin jäädä retoriseksi tasolle. Sevónin (2021b) mukaan lapsen osallisuuden arkisten käytäntöjen avaaminen varhaiskasvatuksessa on haasteellista osittain varhaiskasvatuksessa työskenteleville. Kun tarkastellaan tutkimuksen tuloksia edellä esitettyihin huomioihin peilaten, voidaan pohtia, että voisiko arkisten käytäntöjen kuvaamisen vaikeus osaltaan myös vaikuttaa siihen, että lapsen osallisuuden kuvaukset jäävät osaltaan symboliseksi arvoksi varhaiskasvatuksen verkkosivuilla.

Varhaiskasvatuksen verkkosivujen teksteissä lapsen osallisuus näyttäytyy myös lapsen aktiivisena toimijuutena, johon liittyen lasta kuvataan toiminnan suunnittelijana ja aktiivisena oppijana. Tätä kuvausta rakentaa myös valtaosa varhaiskasvatuksen verkkosivuilla olevista valokuvista. Lapsen osallisuuden kuvaaminen aktiivisena toimijuutena heijastaa muuttunutta lapsikäsitystä ja vastaa nykyisen varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (OPH, 2022) ja varhaiskasvatustalain (540/2018) mukaista sisältöä lapsen osallisuuden näkökulmasta sekä YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen periaatteita (1989). Toimijuuden kuvaukset ovat myös samansuuntaisia Turjan ja Vuorisalon (2020) sekä Kinnusen (2021) lapsen toimijuuden määritelmien kanssa sekä linkittyvät sosiokonstruktivistiseen ja sosiokulttuuriseen käsitykseen lapsesta oppijana ja kehittyvänä yksilönä (Turja, 2020), jonka myös Leinonen (2014) nostaa esille lapsen osallisuuteen liittyen.

Tulosten mukaan lapsen osallisuus näyttäytyy myös leikissä. Leikkiä kuvataan varhaiskasvatuksen verkkosivuilla varhaiskasvatukseen keskeisenä kuuluvana asiana, jossa lapsi on keskiössä ja aktiivisena toimijana. Leikki toimiikin yhtenä tapana harjoitella lasten kanssa demokraattiseksi kansalaiseksi kasvamisen taitoja työntekijän ohjaamana (Leinonen, 2014). Kyrönlammen ja Uiton (2022) mukaan lasten osallisuudessa on keskeistä lasten leikki vertaisten kanssa, missä myös kasvattajilla on keskeinen rooli niin leikin resurssien mahdollistajana kuin itse leikkiin osallistujana. Verkkosivujen kuvauksissa rakentuu kuvaus varhaiskasvatuksessa työskentelevistä leikin mahdollistajina, leikin ollessa lapselle tärkeä sekä oppimisen että hyvinvoinnin kautta. Huomionarvioista on kuitenkin se, ettei varhaiskasvatuksessa työskentelevien aktiivisuus leikeissä näyttäydä verkkosivujen teksteissä tai valokuvissa.

Tutkimustulosten mukaan verkkosivuilla tuodaan esille lasten aktiivisuus toimijoina sekä pedagogisen että arvojen kehityksen kautta tarkasteltuna. Verkkosivuilla jää kuitenkin näkymättömiin, miten Sevónin ja kumppanien (2021b) mainitsema osallisuuspedagogiikka sekä lasten aktiivisuus varhaiskasvatuksen suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa toteutetaan ja millaisia vaikutuksia niillä on. Verkkosivujen kuvaukset jättävät myös epäselväksi, miten lapsen aktiivisuus suunnittelussa vaikuttaa konkreettisesti varhaiskasvatuksen arjen tai laajemmin lapsen kasvuympäristön käytäntöihin.

Tutkimuksen tuloksia tarkastellessa voidaan havaita, että varhaiskasvatuksen verkkosivujen tekstien sisältöä ohjaa osaltaan kuntalaki (410/2015), mikä velvoittaa kunnan antamaan tietoa kunnassa järjestettävistä palveluista, kuten varhaiskasvatuksesta. Erityisesti hallinnollisessa kehyksessä kunta varhaiskasvatuksen organisaationa on aktiivisena toimijana ja äänessä yksipuolisesti tiedottajana. Kuntaliiton (2016) ohjeistuksen mukaan vähimmäisvaatimuksena kunnalle, verkossa tiedottamiseen liittyen, on tarjota verkossa tietoa kunnan toiminnasta ja palveluista, päätöksenteosta sekä sen vaikutuksista. Tutkimustulosten perusteella voidaan pohtia, vastaavatko erityisesti pienet kunnat verkkosivustoillaan palvelun tiedottamiseen liittyvästä vähimmäisvaatimuksesta hallinnollisen kehityksen ollessa keskeisessä osassa niiden verkkosivuilla.

Tulosten perusteella voidaan todeta neljän kehityksen osaltaan jäsentävän verkkosivujen tekstejä ja valokuvia, ja näin myös heijastavan varhaiskasvatukseen ja lapsen osallisuuteen liittyviä kulttuurillisen kuvaamisen tapoja, mistä myös Seppänen ja Väliaverron (2024) puhuvat. Vaikka verkkosivustojen otanta ei kattanut kuin 20 Suomen kuntaa, silti kuntien varhaiskasvatuksen verkkosivuilla oli havaittavissa sisällöllisesti toistuvia asioita. Kunnan verkkosivuilla käytetyt tekstit tai valokuvat eivät ole neutraaleja kuvauksia varhaiskasvatuksesta ja lapsen osallisuudesta. Horowitzin ja työryhmän (2019) mukaan tietoinstituutit ovat oleellisen tärkeä osa tiedon tuottamista, jonka lisäksi ne levittävät erilaisia

arvoja, asenteita ja uskomuksia. Varhaiskasvatuksen verkkosivut toimivat sekä tiedonvälityksen välineenä että arvojen, asenteiden ja uskomusten rakentamisen välineenä. Varhaiskasvatuksen verkkosivujen tekstien ja valokuvien kautta kunta voi vaikuttaa siihen, millaisena kunta haluaa varhaiskasvatuksen ja lapsen osallisuuden näyttävätyvän.

Seppäsen ja Väliiverosen (2024) mukaan mediaan ja viestintään liittyy kiinteästi valta, joka voidaan käsittää kykynä ja mahdollisuutena vaikuttaa toisten mielipiteisiin, asenteisiin ja käyttäytymiseen. Kuntien verkkoviestinnällinen sisältö pitää sisällään vallan elementin eli miten se kuvaa lasta ja lapsen osallisuutta. Tutkimuksen tuloksia tarkasteltaessa voidaan havaita, että lasta kuvataan verkkosivuilla osin aktiivisena toimijana, ja kuitenkin toisaalta kasvuympäristön aikuisten keskinäisen vuorovaikutuksen kohteena ja passiivisena toimijana. Varhaiskasvatuksen verkkosivujen sisältöjä laadittaessa olisikin tärkeää pohtia valtaa ja kulttuurillisia tapoja kuvata asioita. Tällä tavoin voidaan vaikuttaa jo edellä esille tuotuun näkökulmaan, jossa lasta ja lapsen osallisuutta sekä varhaiskasvatusta kuvataan vahvasti aikuisten lähtökohdista käsin sekä varhaiskasvatuksen työntekijöiden tai organisaation äänellä. Kunnan viestinnällisin keinoin voidaan vaikuttaa verkkovierailijoiden mielipiteisiin, asenteisiin ja käyttäytymiseen tuomalla lapsen osallisuutta keskiöön, lapsen toimijuutta vahvistamalla. Myös kuvaus lapsesta yhteisöllisenä toimijana rakentaisi osaltaan vahvempaa kuvaa lapsen tosiasiallisesta toimijuudesta ja lapsen mahdollisuudesta vaikuttaa laajemmin kasvuympäristöönsä eli varhaiskasvatusryhmään ja yksikköön, mistä Turjakin (2020) puhuu. Tämä osaltaan voisi vahvistaa kuvaa lapsen osallisuudesta osana varhaiskasvatuksen demokratiakasvatusta, jota myös Leinonen (2014) tuo esille.

Verkkosivustojen sisältöjen tarkastelua voitaisiin kunnissa lähestyä toimimalla Weckströmin (2021) esittelemän sosiaalisesti kestävä osallisuuden toimintakulttuurin mukaisesti, mikä edellyttäisi tietoisuutta ja kauaskantoista toimimista osallisuuden vahvistamiseksi. Vahvistamisen yksi keino voisi olla verkkosivuilla käsitteiden arkinen ja konkreettinen avaaminen eli miten lapsen toimijuus ja osallisuus käytännössä toteutuu. Tähän voisi hyödyntää myös Turjan (2020) lapsen osallisuuden moninaisuuden mallia.

Varhaiskasvatuksen verkkosivuihin liittyvässä aiemmassa kasvatustieteellisessä tutkimuksessa Sommers-Piironen (2012) varhaiskasvatuksen aloitussivuja käsittelevän tutkimuksen tuloksissa oli havaittavissa perinteistä, varhaiskasvatusta ohjaavien asiakirjojen tuottamaa puhetta, jossa lapsi ja lasten ääni ei ole vahvasti esillä. Tämän tutkielman tulosten perusteella voidaan todeta, että varhaiskasvatuksen organisaation hallinnollinen puhe on edelleen vallitsevassa asemassa. Tuloksia tarkasteltaessa voidaan kuitenkin havaita, että lapsi ja lapsen osallisuus rakentuu vahvemmin tänä päivänä myös verkkosivujen tekstien, eikä pelkästään valokuvien kautta.

Roosin (2015) mukaan varhaiskasvatuksen arjen toiminnoissa ja varhaiskasvatusta koskevista keskusteluista lapsen osallisuus ja toimijuus ovat läsnä, lapsen ääni ei silti välttämättä pääse esille varhaiskasvatuksen arjen päivittäisissä käytännöissä. Sevón ja kumppanit (2021b) nostavat esille, että lasten osallisuutta esitetään erilaisissa puhetoimissa tavoittamattomana normina, jota aikuiset rajaavat ja määrittävät sekä ihanteena lasten eletystä kansalaisuudesta. Tämän tutkielman tulokset osaltaan tukevat näitä tuloksia, sillä osallisuuspuheen ja käytännön välillä on ristiriitaa. Vaikka lasten osallisuutta korostetaan puheessa, se voi jäädä aikuisjohtoiseksi ja rajoitetuksi. Lapset nähdään kansalaisina, joiden osallisuuden tärkeyttä tuodaan esille. Lasten toimijuuden ja osallisuuden täysivaltaisuuden kuvaus jää tutkimustulosten mukaan vajaan ja työntekijöiden tai varhaiskasvatuksen organisaation määrittelemäksi.

Tämän tutkimuksen tulokset ovat yksi keino nostaa esille tiedostavaa ajatusmallia siitä, mitkä ja miten varhaiskasvatuksen kulttuurilliset kehykset vaikuttavat kuntien varhaiskasvatuksen viestinnän asiasisällön laatimiseen. Kunnat voivat tarkastella verkkoviestintää jo olemassa olevan tiedottamisen näkökulman lisäksi myös lasten osallisuuden näkökulmasta ja lapsen oikeudesta olla aktiivinen toimija. Tämän tutkielman tulokset toimivat myös pyrkimyksenä herättää keskustelua varhaiskasvatuksesta sekä lapsen osallisuudesta ja siitä, millaisena lapsi, lapsen toimijuus ja osallisuus näyttäytyvät verkkosivuilla. Tutkielman tulokset ovat hyödynnettävissä kuntien varhaiskasvatuksen verkkosivujen viestinnällisen, kuntien varhaiskasvatuksen dokumentoinnin ja sosiaalisen median sisältöjen tarpeen mukaisessa laatimisessa. Lasten suunnittelema ja yhdessä aikuisten kanssa tuottama verkkosivujen sisältö toisi vahvasti esille lapsen osallisuutta kunnassa. Tämä olisi tärkeä aihe pohdittavaksi erityisesti kunnissa, jotka ovat mukana Unicefin Lapsiystävällinen kunta-mallissa.

Verkkosivujen tekstien ja valokuvien rakentaessa laajempaa kuvausta lapsen osallisuudesta, ne voisivat osaltaan myös olla lisätä luottamusta ja positiivista mielikuvaa varhaiskasvatuksesta kunnan palveluna. Lapsen näkyminen ja varhaiskasvatuksen arjen esille tuominen lapsen osallisuuden näkökulmasta, voisi rakentaa entistä vanhempaa kuvausta lasten kannalta ainutkertaisesta elämänvaiheesta ja aktiivisesta toimijuudesta oman elämänsä kasvu-ympäristöissä. Tämä voisi osaltaan myös laajentaa verkkosivuilla vierailijoiden ymmärrystä varhaiskasvatuksesta sekä lapsesta demokraattisena ja yhteisöllisenä toimijana oppimispolkunsa alkupäässä.

4.2 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Tässä alaluvussa tarkastelen Eskolan ja Suorannan (1998) ajatusten pohjalta tutkimuksen luotettavuutta ja sen arviointia sekä Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (TENK, 2023) hyvän tieteellisen käytännön peruseräitä, joihin kuuluu myös luotettavuus.

Lähtökohtana laadullista tutkimusta tehdessä on tutkijan avoin subjektiviteetti ja ymmärrys tutkimuksen tekijän olevan keskeinen tutkimusväline (Eskola ja Suoranta, 1998). Toin jo aiemmin esille kehysanalyysiä käsittelevässä luvussa, että tutkijan esiymmärrys aiheesta on taustalla analyysiprosessissa. Tällä tarkoitan sitä, että en ole irrallinen osa tutkimusta, vaan tekemäni päätökset ja ratkaisut vaikuttavat tutkimukseen. Esiymmärryksestä ja subjektiviteetista huolimatta olen pyrkinyt toimimaan objektiivisesti tutkimuksen eri vaiheissa.

Hyvän tieteellisen käytännön (2023) mukaan luotettavuudella varmistetaan laatu suunnitteluun, menetelmiin, analyysiin ja voimavaroihin liittyen. Kuvaan tässä tutkielmassa tutkimuksen lähtökohdat ja tutkielmapirosessin vaiheet perusteluineen sekä tulokset mahdollisimman selkeästi ja avoimesti. Vastaan myös omasta tutkielmasta ja sen eri vaiheista. Kuvaan tässä tutkielmassa myös analyysin aloittamisen haasteita, sillä on tärkeää tuoda esille mahdollisesti tutkielmapirosessia haastaneita vaiheita. Tutkimuspirosessin eri vaiheet ja niistä vastuun kantaminen kuuluvatkin Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (2023) mukaan tutkimuksen tekemisen vastuunkantoon.

Tutkimustekstin luotettavuuteen olen kiinnittänyt huomiota myös lähteiden kautta. Tutkielman lähteenä on käytetty väitöskirjoja, vertaisarvioituja artikkeleita ja tutkimuksia sekä tunnettujen suomalaisten kasvatustieteen saralla tunnustettujen tutkijoiden tekstejä. Lähes kaikki lähteet ovat olleet sähköisessä muodossa tietokoneella verkon kautta luettavissa. Tutkielmassa käytetyt lähteet on merkitty tähän tutkielmaan APA 7-ohjeistuksen mukaisesti. Sähköisessä muodossa olevien kirjojen merkintä lähteisiin oli haasteellista, olen kuitenkin merkinnyt ne saamani ohjeistuksen mukaisesti. Lähteet ja asianmukainen viittaaminen ovat osa hyvää tieteellistä käytäntöä, jotka liittyvät tieteen tekijöiden arvostukseen (TENK, 2023).

Tutkimustulosten siirrettävyys eli samantyyppisten tutkimustulosten saaminen samassa kontekstissa on Eskolan ja Suorannan (1998) mukaan pulmallista. Olen pyrkinyt kuvaamaan aineiston ja analyysin tarkasti, joiden avulla toinen tutkija voisi tehdä samanlaisen tutkimuksen. Silti erilaiset muuttuvat tekijät, kuten tutkijan esiymmärrys, otantaan tulevat kunnat ja niiden lukumäärä sekä tutkijan tulokset ovat vaikuttamassa tutkimustulokseen, vaikka konteksti olisi sama.

Tutkimuksen varmuutta voidaan Eskolan ja Suorannan (1998) mukaan vahvistaa ottamalla mukaan erilaiset tekijät, jotka voivat vaikuttaa tutkimuksen tekemiseen

ennakoimattomasti. Ennakoimattomia tilanteita voisi olla tutkimusaineiston saamisen haasteellisuus, oma sairastuminen tai muu yllättävä tilanne henkilökohtaisessa elämässä, joka voisi vaikuttaa tutkimuksen tekemiseen. Tälle tutkimukselle oli varattu tiivis aikataulu kesälle, joka toki olisi sallinut pienet ennakoimattomat tilanteet. Sellaisia ei kuitenkaan kesän aikana tullut. Elokuussa aloitin työskentelyn eri kunnassa, joka osaltaan vaikutti tutkimusprosessin etenemiseen sitä hieman hidastaen.

Eskola ja Suoranta (1998) nostavat esille myös vahvistavuuden osana luotettavuuden arviointia. Tällä he tarkoittavat sitä, että tutkimuksen tulokset ovat samansuuntaisia muiden samaa ilmiötä käsittelevien tutkimusten kanssa. Kuten aiemmin toin esille, varhaiskasvatuksen verkkosivusta on tehty niukasti kasvatustieteellistä tutkimusta. Tämän tutkielman tulokset ovat samansuuntaisia aiemman tutkimuksen kanssa koskien varhaiskasvatuksen hallinnon osuutta varhaiskasvatuksen verkkosivuilla sekä lapsen osallisuuden ja toimijuuden konkreettisuuden kuvaamisen puuttumista. Vaikka nämä tulokset ovat samansuuntaisia, on tuloksissa havaittavissa aiempaan verkkosivuihin liittyvään kasvatustieteelliseen tutkimukseen lapsen osallisuuden kuvausten lisääntymistä pedagogisen kehyksen kautta tarkasteltuna.

Hyvän tieteellisen käytännön (TENK, 2023) mukaan ennen tutkimusaineiston keruun aloittamista on huolehdittava luvista, suostumuksesta sekä arvioida ennakkoon tutkimuksen tekemisen eettisyyttä. Tämän tutkielman tutkimusaineisto muodostuu kuntien varhaiskasvatuksen verkkosivustojen teksteistä ja valokuvista. Kuntien verkkosivustot ovat organisoituja internet-sivuja. Ne ovat vapaasti tutkittavissa julkisten asiakirjojen tapaan (Kuula, 2015), joten tutkimuslupia ei tarvinnut hakea kunnilta. Tutkielmassa ei tuoda esille otantaan tulleiden kuntien nimiä, sillä tutkielmassa rakennettiin laaja kuva kuntien varhaiskasvatuksen verkkosivusta. Tästä syystä ei ollut tarkoituksenmukaista nostaa esille kuntien nimiä.

4.3 Tutkimuksen merkitys ja jatkotutkimusaiheet

Tämä tutkimus tuo oman näkökulmansa siihen, miten kunnissa rakennetaan verkkosivuilla merkityksiä lapsen osallisuudesta tekstien ja valokuvien kautta. Lapset ja lasten osallisuuden tuominen näkyvästi ja nykyistä konkreettisemmin esiin kuntien verkkoviestinnässä, voisi toimia keinona vahvistaa lapsen toimijuutta ja osallisuutta. Nämä keinot voisivat myös vahvistaa lapsen yhdenvertaista asemaa yhteiskunnassamme.

Varhaiskasvatuksen verkkosivustot ovat suunnattu pääosin aikuisille, huoltajille ja muille varhaiskasvatuksesta tietoa etsiville. Tämän tutkielman tulosten valossa olisi mielenkiintoista tutkia varhaiskasvatuksen liittyvää viestintää laajemmin, ja erityisesti

varhaiskasvatuksen sosiaalisen median sisällön rakentamista. Jatkotutkimuksena voisi tarkastella lasten aktiivisuutta ja toimijuutta viestijöinä. Tärkeä tutkimusaihe olisi tarkastella, kuinka esimerkiksi varhaiskasvatuksen yksiköissä käytössä olevat sosiaalisen median alustojen sisällöt rakentuvat. Rakennetaanko sisältöä yhdessä lasten kanssa, jolloin tulee lasten näkökulmasta asioita esille vai onko sisältö vain varhaiskasvatuksen työntekijöiden näkökulmasta rakennettu? Sosiaalisen median rakentamisen tarkastelu lapsen osallisuuden näkökulmasta voisi toimia myös keinona vahvistaa lapsen toimijuutta ja osallisuutta varhaiskasvatuksessa sekä sen kautta löytää uusia keinoja lapsille vaikuttaa kasvuympäristössään yhdenvertaisina toimijoina yhdessä aikuisten kanssa.

LÄHTEET

- Alanen, L. (2009). Johdatus lapsuudentutkimukseen. Teoksessa L. Alanen & K. Karila (toim.) *Lapsuus, lapsuuden instituutiot ja lasten toiminta*. (luku 1). Vastapaino. Ellibs.
- Alasuutari, M., Lammi-Taskula, J., Riikonen, A., & Kannel, L. (2022). *Lastenneuvolan ja varhaiskasvatuksen yhteistyö ja palveluohjaus*. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2022:27. [Lastenneuvolan ja varhaiskasvatuksen yhteistyö ja palveluohjaus](#)
- Arvola, O. (2021). *Varhaiskasvatus eri kieli- ja kulttuuritaustaisten lasten osallisuuden ja oppimisen mahdollistajana* (Annales universitatis turkuensis) [väitöskirja, Turun yliopisto]. UTUPub Turun yliopiston julkaisuarkisto. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-29-8468-8>
- Eskola, J., & Suoranta, J. (1998). *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Vastapaino. Ellibs.
- Goffman, E. (1986). *Frame analysis: An essay on the organization of experience*. Northeastern University Press.
- Hart, R. A. (1997). *Children's participation: the theory and practice of involving young citizens in community development and environmental care*. Earthscan. <https://doi.org/10.4324/9781315070728>
- Heikkinen, L.T.H, Huttunen, R., Niglas, K. & Tynjälä, P. (2005). Kartta kasvatustieteen maastosta. *Kasvatus* 36 (5), 340–354.
- Horowitz, M., Nieminen, H. & työryhmä (2019). *Viestintä kuuluu kaikille. Kansalaisten viestinnälliset oikeudet ja mahdollisuudet Suomessa*. Gaudeamus. Ellibs.
- Horsti, K. (2005). *Vierauden rajat. Monikulttuurisuus ja turvapaikanhakijan journalismissa* [väitöskirja, Tampereen yliopisto]. Trepo Tampereen yliopiston avoin julkaisuarkisto.
- Isola, A-M., Kaartinen, H., Leemann, L., Lääperi, R., Schneider, T., Valtari, S. & Keto-Tokoi, A. (2017). *Mitä osallisuus on? Osallisuuden viitekehystä rakentamassa*. Terveiden ja hyvinvoinninlaitoksen työpaperi 33/2017. [Mitä osallisuus on? Osallisuuden viitekehystä rakentamassa](#)
- Juuti, P. & Puusa, A. (2020). Mitä laadullisella tutkimuksella tarkoitetaan? Teoksessa A. Puusa & P. Juuti (toim.), *Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät*. (Johdanto) Gaudeamus. Ellibs.
- Kangas, J. (2016). *Enhancing children's participation in early childhood education through the participatory pedagogy* [väitöskirja, Helsingin yliopisto]. HELDA Helsingin yliopiston avoin julkaisuarkisto. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-51-1833-2>

- Kansallinen koulutuksen arviointikeskus KARVI. (2022) *Lapsen osallisuus varhaiskasvatuksen suunnittelussa ja arvioinnissa*. Tiivistelmät 11:2022. [Lasten osallisuus varhaiskasvatuksen suunnittelussa ja arvioinnissa](#)
- Kataja, E. (2014). Yhteinen osallisuus varhaiskasvatuksen pedagogiikassa. Teoksessa J. Heikka, E. Fonsén, J. Elo & J. Leinonen (toim.), *Osallisuuden pedagogiikkaa varhaiskasvatuksessa*. (luku 3). Suomen Varhaiskasvatus ry. Ellibs.
- Karila, K., Kosonen, T., & Järvenkallas, S. (2017). *Varhaiskasvatuksen kehittämisen tiekartta vuosille 2017–2030*. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2017:30. Opetus- ja kulttuuriministeriö. [Varhaiskasvatuksen kehittämisen tiekartta vuosille 2017–2030. Suuntaviivat varhaiskasvatukseen osallistumisasteen nostamiseen sekä päiväkotien henkilöstön osaamisen, henkilöstörakenteen ja koulutuksen kehittämiseen](#)
- Karvonen, E. (2000). Tulkintakehys (frame) ja kehystäminen. *Tiedotustutkimus (2/2000)*, 78–84. <https://journal.fi/mediaviestinta/article/view/61529/23075>
- Kettukangas, T. & Härkönen, U. (2020) Lasten osallisuus perustoiminnoissa. Teoksessa J. Heikka, E. Fonsén, J. Elo & J. Leinonen (toim.), *Osallisuuden pedagogiikkaa varhaiskasvatuksessa*. (luku 5). Suomen Varhaiskasvatus ry. Ellibs.
- Kinnunen, A. (2021) *Löytöretkellä lapsen osallisuuteen. Substantiivinen teoria kouluikäisen erityistä tukea tarvitsevan lapsen osallisuuden mahdollistavasta yhteistoiminnasta* [Väitöskirja, Itä-Suomen yliopisto]. UEF eRepository julkaisuarkisto. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-61-3753-7>
- Kork, A-A. & Turja, T. (2023) Kansalaistaitoja vai kilpailukykyä? Informaatiolukutaidon toimintapoliittiset kehukset. *Hallinnon tutkimus 42 (1)*, 70–88. <https://doi.org/10.37450/ht.116982>
- Krogell-Magni, P. (toim.) 2010. *Kuntien verkkoviestintäohje*. Suomen Kuntaliitto. <https://www.kuntaliitto.fi/sites/default/files/media/file/Verkkoviestintaopas.pdf>
- Kuntalaki 16.4.2015/410. [Kuntalaki | 410/2015 | Lainsäädäntö | Finlex](#)
- Kuntaliitto (2025). *Kaupunkien ja kuntien lukumäärät ja väestötiedot*. <https://www.kuntaliitto.fi/kuntaliitto/tietotuotteet-ja-palvelut/kaupunkien-ja-kuntien-lukumaarat-ja-vaestotiedot>. Viitattu 25.2.2025.
- Kuntaliitto (2016). *Kuntaviestinnän opas. Ohjeet kunnan ja kuntapalveluja tuottavan yhteisön viestintään ja markkinointiin*. Suomen kuntaliitto. [Kuntaviestinnän opas | Kuntaliitto.fi](#)
- Kuula, A. (2015). *Tutkimusetiikka. Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys*. Vastapaino. Ellibs.
- Kuusirati-Parviainen, P. (2024) *Lapsen tuki varhaiskasvatuksen verkkosivuilla* [kandidaatin tutkielma, Tampereen yliopisto]. Trepo Tampereen yliopiston julkaisuarkisto. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:tuni-202403122814>

- Kyrönlampi, T. & Uitto, M. (2022) Lapsen osallisuutta mahdollistavat ja estävät tekijät esiopetuksessa. *Kasvatus ja Aika* 16 (2), 90–108.
<https://doi.org/10.33350/10.33350/ka.95401>
- Laaksonen, S-M., Matikainen, J. & Tikka, M. (2013) Tutkimusotteita verkosta. Teoksessa S-M. Laaksonen, J. Matikainen & M. Tikka (toim.) *Otteita Verkosta. Verkon ja sosiaalisen median tutkimusmenetelmät*. (luku 1). Vastapaino. Ellibs.
- Laitinen, M. & Markkanen, I. (2018) *Tervetuloa varhaiskasvatukseen – varhaiskasvatuksen aloituksen informaation ja viestintä kuntien verkkosivuilla* [pro-gradu tutkielma, Jyväskylä yliopisto]. JYX julkaisuarkisto. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:juu-201808293954>
- Leinonen, J. (2014). Pedagogisia näkökulmia lasten osallisuuden tukemiseen varhaiskasvatuksessa. Teoksessa J. Heikka, E. Fonsén, J. Elo & J. Leinonen (toim.), *Osallisuuden pedagogiikkaa varhaiskasvatuksessa*. (luku 1). Suomen Varhaiskasvatus ry. Ellibs.
- Lundy, L. (2007). "Voice" is not enough: conceptualising Article 12 of the United Nations Convention on the Rights of the Child. *British Educational Research Journal* vol. 33, No. 6, 927–942. <https://doi.org/10.1080/01411920701657033>
- Malin, V. (2012). *Johtajasta tohtoriksi – osaajasta oppijaksi? Organisaatiossa oppimisen monta todellisuutta goffmanilaisena kehysanalyysinä* [väitöskirja, Jyväskylän yliopisto]. JYX julkaisuarkisto. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-4745-3>
- Mikkonen, T. (2023). Tieteellinen tutkimus ja yksilöllinen kokemus tulkintakehyksinä. Kehysanalyysi lukiolaisten näkemyksistä ja rokotekielteisen verkkotekstin luotettavuudesta. *Media & viestintä* 46 (2023), 68–84.
<https://doi.org/10.23983/mv.131189>
- Mäensivu, M. (2019). *Hierarkia ja demokratia opiskelutilanteiden jäsentäjinä. Tapaustutkimus luokanopettajaopiskelijoiden kokemuksista ja toimintaa ohjaavista kehyksistä* [väitöskirja, Jyväskylän yliopisto]. JYX julkaisuarkisto. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-7754-2>
- Niska, M., Venäläinen, S., Olakivi, A. & Canada J.A. (2024). Sosiaalisen konstruktionismin juuret ja versiot. Teoksessa M. Niska, S. Venäläinen, A. Olakivi & J.A.Canada (toim.) *Sosiaalinen konstruktionismi*. (luku 1). Vastapaino. Ellibs.
- Nivala, E. & Ryyänen, S. (2013) Kohti sosiaalipedagogista osallisuuden ideaalia. *Vol. 14 (2013) Sosiaalipedagoginen aikakauskirja, vuosikirja 2013*, 9–41.
<https://doi.org/10.30675/sa.122317>
- Puroila, A-M. (2002) *Kohtaamisia päiväkotiarjessa: kehysanalyttinen näkökulma varhaiskasvatustyöhön* [väitöskirja, Oulun yliopisto]. OuluREPO Oulun yliopiston julkaisuarkisto. <https://urn.fi/URN:ISBN:9514266501>

- Puusa, A. (2020). Näkökulmia laadullisen aineiston analysointiin. Teoksessa A. Puusa & P. Juuti (toim.), *Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät*. (luku 9). Gaudeamus Oy. Ellibs.
- Ranta, S., & Sintonen S. (2023). Varhaiskasvatuksen opettajaopiskelijoiden ajatuksia alaansa liittyvästä uutisoinnista. *Prologi*, 19(2), 6–26.
<https://doi.org/10.33352/prlg.121813>
- Rantala, A. & Uotinen, S. (2022). Varhaiskasvatuksen työntekijöiden ja perheen yhteistyön merkitys. Teoksessa P. Pihlaja & R. Viitala (toim.), *Varhaiserityiskasvatus*. (luku 5). PS-Kustannus. Ellibs.
- Roos, P. (2015) *Lasten kerrontaa päiväkotiarjesta* [väitöskirja, Tampereen yliopisto]. Trepo Tampereen yliopiston avoin julkaisuarkisto. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-44-9691-2>
- Rönkä, A-L. (2011). Matkapuhelinsäteily mediassa – Terveysriskikeskustelun kehysanalyysi. *Media & viestintä* 34(2011), 20–43. <https://doi.org/10.23983/mv.62913>
- Sevón, E., Hautala, P., Hautakangas, M., Ranta, M., Merjovaara, O., Mustola, M. & Alasuutari, M. (2021a). Lasten osallisuuden jännitteet varhaiskasvatuksessa. *Journal of Early Childhood Education Research*, 10(1), 114–138.
- Sevón, E., Mustola, M., Hautakangas, M., Hautala, P., Ranta, M., Salonen, E. & Alasuutari, M. (2021b). Näennäinen normi vai elettyä demokratiaa? Varhaiskasvatusikäisten lasten osallisuus kasvatusalan opiskelijoiden ja ammattilaisten puheessa. *Kasvatus & Aika* 15 (3–4) 2021, 333–349. <https://doi.org/10.33350/ka.107684>
- Seppänen, J. & Väliverronen, E. (2024). *Mediayhteiskunta. Viestintä ja valta huomiotaloudessa*. Vastapaino. Ellibs.
- Shier, H. (2001). Pathways to Participation: Openings, Opportunities and Obligations. *Children & Society*, vol. 15, 107–117. <https://doi.org/10.1002/chi.617>
- Sommers-Piiroinen, J. (2012). *Päivähoidon nettisivut - ikkuna suomalaiseen varhaiskasvatukseen. Diskurssianalyttinen tutkimus varhaiskasvatuspuheesta kuntien verkkosivuilla* [pro gradu- tutkielma, Tampereen yliopisto]. Trepo Tampereen yliopiston julkaisuarkisto. <https://urn.fi/urn:nbn:fi:uta-1-22304>
- Stenvall, E. (2018). *Yhteiskunnallinen osallisuus ja toimijuus. Lasten osallistuminen, kansalaisuus ja poliittisuus arjen käytäntöinä* (Acta Universitatis, Tamperensis 2407) [väitöskirja, Tampereen yliopisto]. Trepo Tampereen yliopiston julkaisuarkisto. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-03-0820-9>
- Tuomi, J., & Sarajärvi, A. (2018). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Kustannusosakeyhtiö Tammi. Ellibs.
- Turja, L. (2011). Lapset osallisina — kohti uutta varhaiskasvatuskulttuuria. *Varhaiskasvatus tänään. Toukokuu 2011*, 24–35.

- Turja, L. (2020). Lasten osallisuus varhaiskasvatuksessa. Teoksessa E. Hujala & L. Turja (toim.) *Varhaiskasvatuksen käsikirja*. (luku 3). PS-Kustannus. Ellibs.
- Turja, L. & Vuorisalo, M. (2022). Lapsen oikeudet, toimijuus ja osallisuus oppimisessa. Teoksessa M. Koivula, A. Siippainen & P. Eerola-Pennanen (toim.) *Valloittava varhaiskasvatus. Oppimista, osallisuutta ja hyvinvointia*. (luku 2). Vastapaino. Ellibs.
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta TENK (2023). *Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa*. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisuja 2/2023. [Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa](#)
- Valtiovarainministeriö. Julkishallinnon digitaaliset palvelut. [Julkishallinnon digitaaliset palvelut - Valtiovarainministeriö](#). Viitattu 9.6.2025.
- Varhaiskasvatuslaki 13.7.2018/540. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2018/20180540>
- Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2022). Opetushallitus. [Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022 | Opetushallitus](#)
- Venninen, T., Leinonen, J., Lipponen, L., & Ojala, M. (2014). Supporting children's participation in Finnish child care centers. *Early Childhood Education Journal*, 42, 211–218. <http://dx.doi.org/10.1007/s10643-013-0590-9>
- Viitala, R. (2022). Inklusio ja inklusiivinen varhaiskasvatus. Teoksessa P. Pihlaja & R. Viitala (toim.), *Varhaiserityiskasvatus*. (luku 2). PS-Kustannus. Ellibs.
- Vilka, H. (2021). *Näin onnistut opinnäytetyössä. Ratkaisut tutkimuksen umpikujiin*. PS-Kustannus. Ellibs.
- Virkki, P. (2015). *Varhaiskasvatus toimijuuden ja osallisuuden edistäjänä*. [väitöskirja, Itä-Suomen yliopisto]. UEF eRepository julkaisuarkisto. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-61-1735-5>
- Väliverronen, E. (1995). Metsä sairastaa. Ympäristöuhkan määrittely sanomalehdissä. *Tiedotustutkimus* 4/95, 6–24. <https://doi.org/10.23983/mv.63373>
- Weckström, E. (2021). *Kertoen rakennettu – toimien toteutettu. Sosiaalisesti kestävän osallisuuden toimintakulttuurin rakentaminen varhaiskasvatuksessa* [väitöskirja, Itä-Suomen Yliopisto]. UEF eRepository julkaisuarkisto. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-61-4288-3>
- YK. Lapsen oikeuksien sopimus (1989) <https://www.unicef.fi/tyomme/lapsen-oikeudet/lapsen-oikeuksien-sopimus/lapsen-oikeuksien-sopimus-tiivistettyna/>
- Yleissopimus lapsen oikeuksista 60/1991. [Asetus lapsen oikeuksia koskevan yleissopimuksen voimaansaattamisesta sekä yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä annetun lain voimaantulosta | 60/1991 | Sopimussarja | Finlex](#)

Ylikörkkö, E.-M. (2022). Lapsen osallisuuden tilan muotoutuminen lapsen ja opettajan välisissä kohtaamisissa. *Journal of Early Childhood Education Research. Volume 11 (2)*, 72–98.